

НИШ,
ГОДИНА 27
БРОЈ: 35
ЈЕСЕН
3 ИМА

NEWSPAPERS
SHIMIBUN

ISSN 1451-3889

И овај број хаику новина препун је дивне поезије и текстова о поезији.

Jasmina Gustavsen, Oslo, Norvege
(Из ел. писма од 17. 2. 2020.)

Честитам вам "путу којим се ређе иде", успешном миксовању супростављених категорија: ентузијазму и професионализму.

Слободан Боби Илић, Ниш
(Из ел. писма од 29.2.2020.)

И са овим бројем Х.Н. одржавају и унапређују стандарде свеобухватног бављења хаикуом и сродним жанровима.

Јованка Божић, Ваљево
(Из ел. писма од 29.2.2020.)

ОКТАВИО ПАЗ

Octavio Paz (1914-1998)

Нобелова награда за књижевност 1990.

Трупци и слама –
кроз пукотине улазе
Буда и инсекти.

Месечев пешчаник –
ноћ се празни
часови светле

Начињено у ваздуху –
између бора и стена
клија песма

На песку
стиси птица –
сећања ветра

Тамни подочњаци -
на твојем лицу још ноћ

(Са енгл. и шпанског: Д.Ј.Р.)

ГОГЈОШИ

Поред свих рубрика, које су заступљене и у овом броју, ТЕМА је овог пута **gogyoshi** (五行詩). Ово је код нас готово непознат појам: покушај модификације танке Текан Јосано (**Tekkan Yosano**) из 1910. год. актуелан ових година широм света (класичан, метриком 7-5-7-5-7 или модеран, без ограничења у броју слогова). У употреби су и јапански термини за петостишја: *gogyohka*, *kyoka*, *tanshi* и четворостишја: *dodoitsu*, *ryuka*. Шта ће од свега овога код нас о(п)стати, показаће време.

САВРЕМЕНИ ЈАПАНСКИ ХАИКУ МАЈСТОРИ

冬銀河時間の砂を撒きに (5/7/5)

Млечни Пут зими

расуо је, расуо

песак времена.

小島健

Кођима Кен (1999-)

目瞑ることなきマンボウの春の夢(6/7/5)

Мола* што никада

не затвара своје очи

сни пролећни сан.

坊城俊樹 Бођо Тошики (1957-)

* Врста рибе, округла као сунце

大空はきのうの虹を記憶せず(5/7/5)

Велико небо

збрисало из памћења

дугу од јуче.

長谷川權 Хасегава Кан (1954-)

断崖をもって果てたる花野かな(5/7/5)

Стрмом литицом

завршава се поље

јесењег цвећа.

片山由美子 Катајама Јумико (1952-)

天高しさびしき人は手を挙げよ (5/7/5)

Високо небо.

Нек' дигне руку онај

ко је усамљен!

鳴戸奈菜

Наруто Нана (1943-)

Хокусаи: Јапански кимоно, цртеж

БАШООВ МИЉЕНИК

Mukai Kyorai (向井 去来, 1651–1704)

Кјораи

*Дуга сабља на земљи,
неког ратника, загледаног
у цвеће.*

(Прев. Драгослав Андрић)

*Да куцнем ту где
нема цвећа дојције.
Врата у мраку.*

*Глас дивљих патки.
Лук и стрелу оставих
пре десетак лета.*

(Прев. Хироши Јамасаки Вукелић)

*Авај, у мојој руци,
слабећи неприметно,
угасну мој свитац.*

(После смрти млађе сестре)

*Један мачор
ојађено пиљи у небо –
угризла га жена*

*Чему мач, пријатељи,
док се гледају
више у цветну*

*У ноћи
враћам се с погребна
и посматрам месец.*

(Прев. Петар Вујичић)

*Поље жаба
крекеће неко време,
онда тишина.*

(Прев. Д. Ј. Ристић, енгл. R.H.Blyth)

МУКАИ КЈОРАИ (Mukai Kyorai) био је најближи свом учитељу, славном Башоу, од свих његових десет главних ученика. „мудраца Башоове школе“. Поред Кјораија то су били: Kikaku (приказан у нашем броју 26), Ransetsu, Kyoroku, Sampu, Shiko, Hokushi, Yaha, Joso, Etsujin. Заправо је у Јапану могло да се наброји више од две хиљаде Башоових ученика. Имајући у виду углед великог песника, сваки хаику песник хтео је да се прогласи његовим учеником. Ипак, како наводи у својој антологији Доналд Кин, учитељевој наклоности уживала су четворица ученика: Кикаку, Рансецу, Кјораи и Ђосо. Кјораи је био изузетно скроман и није имао своје ученике.

Рођен је 1651. године у граду Нагасаки, као син лекара, конфуцијанца. У Кјото се са оцем преселио још као дечак. Једно време живео је на острву Кјушу. Чезнуо је за својим родним градом:

*Жудим да сазнам
колико се дуго пролећна измаглица
шири над Нагасакијем*

Имао је 38 година кад је посетио Нагасаки. Осећао је да му је завичајни дом драг, али да тај дом није више његов дом:

*Чак и у мом родном граду,
о птице пролазнице,
то је само сан путника*

Кад је стигао у Нагасаки, било је лето које се ускоро преобратило у јесен и већ је морао да се врати у Кјото. Тада је написао свој сада чувени хаику о расанку са пријатељем на планинском путу. Рођаци и пријатељи пратили су га све до брда Хими где се висока трава лелујала на јесењем ветру. Данас је то у управној области Нагасакија, а у самом граду израђена је 1787. године камени споменик на којој је урезан овај хаику:

*Сигурно су се твоје руке
помешале с високом травом
и машу ми издалека.*

(Прев. Петар Вујичић) (прев. Мирјана Рајковић, енгл. Susumu Takiguchi)

У Нагасакију постоји још неколико таквих споменика са урезаним хаикуима Кјораија:

*Мој родни град
сад само тренутно станиште:
птица селица*

*Рука којом машеш
мора да се уплепа
у степску траву.*

Кјораи је рођен у породици самураја и од ујака је требало да наследи самурајску службу, али је одустао и вратио се у Кјото. Имао је смисла за ратничке вештине, за разлику од његове браће која су студирала медицину и књижевност. Целог живота одржавао је дух достојан (буши) ратника.

*Дан Нове године ...
Данас носим посебан мач
генерацијама преношен*

*Десет чудних година
откад се одрекох ратних вештина.
Крик патака.*

*Закопах мач
тежак хиљаду кана*
Роса на маховини.*

*1 кан = 3,75 кг

Био је доста имућан и помагао је сиромашним песницима. Постао је Башоов ученик око 1683. године, а 1691. године Кјораи је са Бончџом (Nozawa Bonchō) приредио најзначајнију збирку хаику песама Башоове групе „Огртач за мајмуна“ (Sarumino). У својој чувеној књизи „Разговор са Кјораијем“ описао је песнички поступак у раду са Башоом. После Башоове смрти приредио је Kyoraishō, књигу анегдота о свом учитељу која је богат извор идеја.

Мајсторски је његов следећи хаику који наводимо у три превода, рурална слика у рано пролеће. Човек се из даљине чини непомичним. До у недоглед пуно ратара који у рано пролеће увелико раде:

**Непомичан се
чини, а копа земљу:
човек на њиви.**

(Прев. Хироши Јамасаки Вукелић)

**Човек
окопава поље -
изгледа непомично**

(прев. Д.Ј.Р, енгл. R.H.Blyth)

На руралне теме су и два следећа хаикуа. Кроз слику пиринчаних поља видимо и небо. Други хаику је о гласнику који је лепо угошћен, али је одаја испуњена хладноћом људског срца.

**После „зелене олује“
разбацана је – боја
поља садница пиринча**

И следећи хаику заслужује да се да у три превода:

**Иако вичем:
„Да, да“, лупају даље.
Врата под снегом.**

(Прев. Хироши Јамасаки Вукелић)

**„Да, да, одмах отварам!“ –
А неко и даље лупа...
Капија под снегом!**

(Прев. Петар Вујичић)

**„Добро!“ рекох „Добро!“
али неко и даље куца
на завејана врата.**

(прев. Д.Ј.Р, енгл. R.H.Blyth)

Ово није обична слика једне куће под снегом, лупање на врата (капију) и гласним одговором, већ и симболика да домаћин, иако се огласио, није одмах устао и изишао јер је и у кући било веома хладно. Киго „снег“ је један од четири основна мотива јапанске традиционалне поезије, уз „трешњин цвет“, „планинску кукавицу“ и „месец“ (Х. Ј. Вукелић)

Ево и занимљивог тумачења једног од хаикуа Кјораиа:

**У полумраку
након заласка сунца он се пење
ка храму на врху**

На Истоку постоје два тренутка која су тајанствена и која су више од ичега другог ближа тајни постојања. У раном јутру, када сунце још није изашло и када ишчезавају задње звијезде, свјетлост је тако свјежа јер сунце још није дошло, а ноћ још није прошла. Тај мали интервал се у Индији зове сандхуа. То управо значи интервал, међувријеме, застој. У том простору је медитација лакше остварива. А то исто се поново догађа и за заласка сунца. Када сунце залази, и када ноћ још није пала, тај интервал је, такође, добар тренутак за медитацију. Бићете изненађени сазнањем да је због тих сандхуас интервала у Индији молитвама дато име сандхуа. Мој лични осјећај је да се ваш живот освјежи када ноћ прође. Када сунце још није изашло, живот око вас је знатно опуштенији, дневни послови још нијесу започети. Сједећи у тишини у тим интервалима, ви можете много лакше ући у себе. Стога је јутро и вече постало традиционално вријеме за молитву.

(OSHO – Chandra Mohan Jain, 1931-1990, мистик, оснивач покрета Raineesh)

Хокусаи: Велики талас код Канагаве, дрворез

花片みな無名戦没者の高み (5/9/3)
Све латице трешње
на висини незнатних
умрлих у рату.

宮坂静生 Мијасака Шизуо (1937-)

一湾の波の平らを月が引く (5/7/5)
Равне таласе
у заливу за собом
вуче пун Месец.

宇多喜代子 Уда Кијоко (1934-)

蟋蟀の横顔子規に似ておるぞ (5/7/5)
Профил тог цврчка
подсећа ме на Шикија,
ако смем рећи...

森下草城子 Моришига Сођоши (1933-)

「自然」とは翁のことば月に待す (5/7/5)
„Буди с природом,“
речи су биле Старог*.
Дружим се с Месецом.

加藤耕子 Като Коко (1931-)

*Башоа су звали Стари.

八千草や縄一本の子の遊び (5/7/5)
Шарене траве!
Дечја игра са једним
јединим ужетом.

橋本榮二 Хашимото Еиђи (1931-)

星空へ微光それぞれ冬木の芽 (5/7/5)
К звезданом небу
слабо светло шаље свако
пупољак зимског дрвећа.

倉橋羊村 Курахаши Јосон (1931-)

天窓に流星祖国捨て得るや (5/4/8)
Над светларником
метеори. Могу ли
напустит' домовину?

有馬朗人 Арима Акито (1930-)

(Из: A VAST SKY, An Anthology of Contemporary World Haiku, 2015, Прев. Х. Јамасаки Вукелић и ДЈР)

**Цика кукавице –
црта криж
спрам шеве што узлијеће**

Шева лети вертикално, кукавица хоризонтално. Обје заједно крећу се попут прстију свећеника кад вели „У име Оца и Сина и Духа Светога...“ А можда је и порука коју исписују слична. (Vladimir Devidé)

Кјораи остаје незаобилазно име у антологијама јапанске хаику поезије (па и прве наше хаику антологије у избору и преводу Милоша Црњанског 1928. године „Песме старог Јапана“), али је интересантно да га наводе и неке западноевропске опште антологије: Мецлеров лексикон светске књижевности, 1000 аутора од антике до данас (Metzler Lexikon Weltliteratur, 1000 Autoren von der Antike bis zur Gegenwart, 1994), Енциклопедија ренесансне књижевности Џемса Виата Кука (Encyclopedia of Renaissance Literature Copyright © 2006 by James Wyatt Cook)... Заступљен је хаикуима у претходним бројевима „Хаику новина“ (бр. 26, 27, 32) и чланцима о Башоу (бр. 17) и Кикакуу (бр. 26).

Литература:

1. R. H. Blyth: "A History of Haiku, Volume One, The Hokuseido Press, Tokyo
2. "World Haiku Review", Susumu Takiguchi, Part one, Part Four, at World Haiku Festival, 2010 in Nagasaki.
3. „Vrapčeva priča“, Izabrane haiku pesme iz Edo perioda, izabrao i preveo sa japanskog Hiroši Jamasaki Vukelić, Tanesi, Beograd, 2011.
4. Vladimir Devidé: „Japanska haiku poezija i njen kulturnopovijesni okvir, Vjesnik, Zagreb, 1985.
5. OSHO – Wikipedia
6. „Antologija japanske poezije od XIV-XIX veka“, priredio, preveo i predgovor napisao Petar Vujičić, Beigrad, Biblioteka Pana Dušickog, 1990.
6. „Не пали још светљку“, антологија класичне јапанске поезије, избор песама, упоредни превод, предговор, избор ликовног материјала Драгослав Андрић, Рад, Београд, 1981.

Приредио: **ДРАГАН Ј. РИСТИЋ**

ДОМАКИ ХАИКУ

*пошаст короне –
само понављам речи:
жив је хаику*

Миливоје С. Крстић

*Зрикавци и
јесен чулних боја –
вино већ ври*

*Птица у кавезу
зна кад је пролеће –
на њену жалост*

*Првину снега
запиша неко пето –
сунце све склони*

Душан Мијајловић Адски

*баук короне –
пролеће је са оне
стране прозора*

*пролеће '20 –
сви језици свијета
постали један*

Миленко Д. Ћирић Љутички

*Јесењи мјесеци,
Језером запловио
нестварни путник.*

*Несташина дјевојка
лаком хаљином скрива
прољетно обиље.*

*Чаробним мирисом
ружа ме подсјети на
рањивост срца.*

Љубомир Драговић, Хрватска

ДИМИТАР АНАКИЈЕВ

ЦВЕТ РАКУШИШЕ

Када сам донео одлуку да напустим посао у који сам уложио значајно време, био сам свестан да постајем нешто налик на гњилу, опалу воћку. Тада још нисам познавао причу о Кјорајевим опалим какијима и његовој колиби коју је именовао по њима.

Кјорајева “Ракушиша” (Кућа опалих какија) – налази се у делу Кјота који се назива Сага-Арашијама - заправо је метафора која отпадничтво од друштва узима за идеал. У овој колиби окупљале су се гњиле, опале воћке, углавном песници, девојке за забаву и покоји будистички монах.

**Налик на свица
што се храни трстиком
живот у колиби**

Кјораи

Гњила, опала воћка био је, поред Кјорајаи, и Башо, узор и песнички учитељ многих опалих плодова. Башо је свој живот опалог плода живео непрестано путујући. У Ракушиши се је зауставио два пута, први пут маја месеца 1691 и остао је 16 дана током којих је написао Дневник из Саге.

**Киша у лето-
траг песничких картица
на зиду видљив.**

Башо

Мало пред смрт, 1694, Башо је опет посетио свог омиљеног ученика Кјораиа. Задржао се три седмице у Ракушиши.

**Река Кацура-
тако бистри таласи
летњи је месец.**

Башо

Седим сада у дворишту Ракушише и моје се мисли роје. Далека прошлост и садашњост додирују се. Испред Ракушише је некадашње пиринчано поље а између Огуре која ту почиње и планине Араши са оне стране реке, текла је Кацура која је међу планинама још носила назив Хозу. Човечија спиритуалност усталичила се је у овом крају од прадавних времена и баш ту се је, да ли случајно, сретало друштво опалих плодова.

Пред затварање ове знамените колибе, задњи туристи напустише Ракушишу и одједном остадох сам обузет њеним миром.

**Цвет Ракушише-
звук страшила за јелене
затим тишина.**

ПАРАДОКС ПОМАЖЕ ДА СХВАТИМО ОБИЉЕ ЖИВОТА

Код ове метафоре реч је о заоштреном облику чистог изненађења, о привидно бесмисленом исказу који, као прво, није јасан, противан је општем мишљењу, логици и искуству. Ако је то непосредна веза два појма који један другог искључују, као на пример „горкослатко“ или „стари младић“ онда говоримо о оксиморону, реторичком стилском средству које се радо примењивало у средњовековној мистици, у маниризму између ренесансе и барока или у експресионизму.

Код хаикау је, међутим, готово увек реч о суочавању са даљим исказима које треба разумети. За разлику од јасног контрастирања, парадокс се у извесној мери представља као противуречност у себи која сједињује право и погрешно стање ствари, а да нису очигледне грешке у претпоставкама и закључцима. Ближим увидом овде се, дакле, испоставља као тачна привидно алогична тврдња, као у следећем примеру: „Живот је смрт, а смрт је живот.“ Тиме је парадокс и стилска форма намерног загонетања, суштинско наглашавања нечега духовног које понекад изазива и горак смешак.

Говорећи о битним цртама хаикау, парадокс одговара естетском принципу југена (јапански „тајанствено“, „мистериозно“) који, према поетици Башоа, обухвата све што ускраћује чисто рационално. Тако већ у стиховима тадашњих хаикау песника нису ретки случајеви у којима се искључује каузалитет, закон о узроку и последици. С друге стране, обрнутом логиком настаје често баш та специјална поетска драж на коју ће се више обраћати пажња. Карл Густав Јунг, швајцарски психијатар и оснивач аналитичке психологије, једном се и око овога изјаснио: *Довољно чудно је то што парадокс представља један од наших најдрагоценијих духовних добара док складност значења важи тада као знак слабости... Само парадокс досеже до тога да схватамо обиље живота. Недвосмисленост и слобода противуречности изгледају једнострано и стога неподобно да се изрази оно што је несхватљиво.*

(Аутор наводи примере 43 аутора, међу њима и двоје из Србије, три класична и три савремена јапанска аутора, као и примере поређења парадокса, од оптичке варке, преко привидне нелогике и обратне логике до непосредне нелогике. Овде доносимо само мали избор. Прим. прев.)

*Забрављена сва врата –
пошто су рекли како је
вечерас месец красан*

Nakahara Micho (Japan)

*време стари,
ал' људи на портретима
вечито млади*

Zdravko Kurnik (Croatia)

*ујутру
моје празне шаке
пуне тебе*

René Possél (Germany)

*замрачење
пред ваздушним нападом –
светли месец*

Dragan J. Ristić (Serbia)

*њене груди
диве се величини
мојих шака*

Bill Wolak (USA)

*одавно, одавно
један извор
на дну мора*

Ban'ya Natsuishi (Japan)

*лутка у радњи
радо би да купи девојчицу
да се играју*

Marc-Adolphe Guégan (France)

*деда још увек
чита гласно новине –
бака заспала*

Jasminla Nadaškić Đorđević (Serbia)

*густа магла –
мост не стиже до
друге обале*

Sr. Gonzáles (Mexico)

*барска дама која пуши
инхалира
моје очи*

David G.Lanoue (USA)

*Све је друкчије –
само црквени звоник
гледа у прошлост*

*Момци под шлемом
чврстим кораком однесе
мајчине сузе*

*Кревет од лишћа
мало мало па шушне –
сањају мачићи*

*Краљицу сласти
стежем међу ногама –
пуче лубеница*

Светомир Ђурбабић

*Рјоанђи храм
чувар каменог врта
пролећни је лептир*

*поново рођен
желим бити прозиран
ветар у ражи*

*плаве планине
између две тишине
пој кукавице*

Дамир Дамир

*Пред огледалом
ја и моје сећање
неко вара*

Јовица Ђурић Мајор

*Суморно јутро
и две шоље на столу.
Одлазиш на пут.*

Данијела Јевремовић

*Мали црвендаћ
извирио из снијега –
мини Дјед Мраз*

Жанка Бошковић Ковен,
БиХ/Италија/Шпанија

ВАКА ИЗ ПЕРИОДА ТОКУГАВА

*Свирао сам на коту.¹
Не штедећи свој глас,
запевала је кукавица;²
нисам могао да издржим,
и сам сам уз тај пој заплакао.*

Тода Мосуј (1629–1706)

*Из најдубљег језгра
самога срца
пролећног спокојства
извире миомирис:
цвет планинске трешиње.*

Камо но Мабучи (1697–1769)

¹ Традиционални јапански инструмент сличан цитри. ² У енглеском преводу славуј. У оригиналу је хотогису, врста кукавице пријатног гласа. (Прим. прев. са енглеског)

*Сваком је мрско да гледа
како одлази јесен.
Изгледа да то исто
важи и за небеса:
гле како ромиња киша!*

Тајасу Мунетаке (1715–1771)

*Ја, као туђин, слушавам га
с дивљењем; али шта кажу
рибари покрај чијих
колиба из ноћи у ноћ
одјекује шум таласа?*

*ледена шума
пукотина у сивом -
залазак сунца*

Ирина Стефановић

*парају небо
крици дивљих гусака -
отац умире*

*У мом просјачком чанку
љубичице с маслачком
измешале се; то ће
бити од мене понуда
Будама Трију светова.*

Рјокан (1758–1831)

*Ветар је чист;
месец прозрочно сјајан;
дођите сви заједно,
читавау ноћ ћемо играти,
последња жал старости!*

(Превод на енглески: Доналд Кин)

*дечји прстићи
држе јесен у шаци -
сасушен листић*

*јато звезда
над смрзнутим дрвећем –
скупа светлуцају*

*чујем мачке -
закаснели фебруар
у мом дворишту*

Јасминка Надашкић Ђорђевић

*отворен прозор –
кроз завесе мирише
сезона џема*

*шпорет на дрва –
на дивљој депонији
не греје никог*

Ненад Глишић

*Пропада кућа.
Нечији завичај оста
без носталгије.*

*Налазим повод песми
док шетам парком.
Мириш одасвуд.*

Јованка Божић

*У споменару
успомене већ блéде –
слова се држе.*

Властимир С. Шаркаменац, Француска

*Дом у планини
О, да има дом у таквом
тихом, зеленом кутку,
жуди човек из града;
а ипак никад не сагради
кућу у планинском крају.*

Шљивов ветар

*Само је мирис,
мислио сам,
бреме ветру.
Али и латице
круже шљиваром.*

Окума Котомичи (1798–1868)

(Превод на енглески: Јукуо Ујехара и Марцорн Синклер)

*Рудник сребра
Голи-голицати, младићи
збијени једни уз друге
замахујући маљем
дробе у крхотине
грумење сирове руде.*

*Уживање је када
после стотину дана
мог изокретања речи,
безуспешног, одједном
испадне згодна песма.*

*Уживање је када
за вечеру имамо рибу,
најређу посласницу,
а моја деца од радости
повичу: „Њам-њам!“ и смажу.*

Књига

*Књигу, отворену,
заборављену
сатима крај прозора,
листао само
ћудљиви ветар.*

Гост крајем пролећног дана

*Боље је било
да не сврати
но што ме оставља
самоћи пролећног
предвечерја.*

Самотна уживања

*Уживање је када
раширивши лист хартије
узнем у руку четкицу
па пишем слова вештије
него што бих се надао.*

*Уживање је када
пробудивши се изјутра
изађем и напољу затекнем
цвет који је процветао
а није био ту јуче.*

*Уживање је када
у некој књизи коју
сасвим случајно листам
наиђем на јунака
потпуно налик мени.*

*Уживање је када
сам, без ичије помоћи,
успем да проникнем
значање неког дела
на гласу да је најтеже.*

Тачибана Акеми (1812–1868)

*Уживање је када
у доба одушевљења
свиме што је инострано
наиђем на човека
што не заборавља Царство.*

(Превод на енглески: Доналд Кин)

(Избор из књиге ANTHOLOGY OF JAPANESE LITERATURE, From the Earliest Era to the Mid-nineteenth Century, Compiled and edited by Donald Keene, Tuttle Publishing, Boston, Rutland, Vermont, Tokyo, 1956, Twenty-fourth printing, 2002. По енглеским преводима: Дубравка Срећковић Дивковић)

ГОРАН РАДИЧЕВИЋ (Бар, Црна Гора)

ХАИКУ И ЗВУК

Обично кажу да је хаику слика природе исказана стихом или доживљај једног тренутка, импресија природних дешавања, или...

Природа није нијема, нити глува. Свако дешавање, сваки тренутак прати неки звук, сазвучје, акорд или штропот. Милион шумова, шушкања, цијукања, роктања, грмљавина... Кажу, да имамо супер слух, знали би и да клијање сјеменки није нијемо. Није звук у хаику поезију први увео Башо, али је он то урадио за памћење, мајсторски га прилагођавајући тренутку, збивању или импресији.

Понекад је звук нешто што само читалац може дочарати себи доживљавајући хаику:

*На небу дуга -
са трешања у селу
опида бехар*

Цвркулт птица, неки лавез пса, мукање крава, мотор мултикултиватора... Све то може бити звучна позадина једне овакве слике.

Често је звук изненадан и појављује се као нагласак у хаику пјесми, као онај изненадни тренутак који зна да сузи фокус само на изузетност догађаја:

*Сијевну муња
оштар прасак грома -
прва кап кише*

*бор на стијени
пркоси снази вјетра,
а онда чух гром*

Мидхат Хрнчић

Зна бити и испрекидан појачавајући доживљај нарочито идиличног тренутка призивајући сјећање читаоца на неки сличан тренутак који је и сам проживио:

*Ноћ прекри дан -
лаје поред колибе
везани пас*

Има примера да је звук и нека врста дијалога у природи, не хитног, већ оног дубоко инстинктивног:

*Урлик вука -
узврати му ђурликом
испод грана ђук*

А онда постојани звук као интеракција између природе и човјека:

*У уљанику
зује срдите пчеле -
пчелар вади мед*

За хаику се каже да је медитативна пјесма која захтијева тишину. Обично настаје у тренутку прекида медитације. Звук је као „ах“ моменат који створи хаику или тишина после њега дјелује још тишом и омогући дужу медитацију за стварање јаче слике. Тако је стварао Башо и већина старих хаиђина. Њихов хаику није настајао узгред и у мимоходу, осим изузетно под јаком импресијом.

*Добих Ускршњи
хлеб од сељака – хаику
од пријатеља*

*Тај црни ован
вођа је стада – да ли
је кастриран?*

*Пролећно вече.
Под точком транспортера
прегажен гуштер.*

Димитар Анакиев

*Прва кап кише
на дечјим колицима –
кров је подигнут.*

*Закључавање.
У стану испод мог
завија псето.*

*Први мраз.
Лишће у паду боји
ваздух у жуто.*

*Улични протест.
У диму сузавца
нестаје месец.*

Зоран Додеровић

*Самотни снови:
новчићи у фонтани –
знаци утехе*

*У летњој ноћи
рогови јелена
међу брезама*

Милан Драшковић

*Сећање предака
засејано у мени
као у земљи*

Јасмина Густавсен, Норвешка

ПОЕТСКИ СПОЈ РЕЧИ И ЦРТЕЖА

(Х А И Г А)

Корени хаиге налазе се у кинеском НАНГА-сликарству.

Nanga (скраћеница од речи nanshuga) – или звана bunjin-ga (сликарство књижевника, сликарство учењака) је правац источноазијске сликарске уметности и значи „јужно сликарство“, за разлику од **hokuwa**, „северног сликарства“ (професионалног сликарства). Обе врсте засноване су око 1550. године према примеру јужне и северне школе зен-будизма

У својим делима сликари Јужне школе (учени чиновници који су се сликарством бавили из задовољства и ту видели медиј за изражавање своје личности) одбијали су чисто спољашњу сличност са приказаним објектима. Сликали су другачијим стилем од професионалних уметника чији су радови били одређени жељама наручилаца и плаћањем. Сликари књижевници тежили су репродуковању субјективних осећања уз помоћ индивидуалистичког језика четкице. Омиљени мотиви били су пејзажи који су одражавали жељу да се вежу за природу и рајска стања. Њима је важно било остварење властите личности и естетичка префињеност живота.

Ове идеале преузели су јапански сликари који су се тако ослободили академских ограничења школа Капо и Тоса. То сликарство књижевника изворно су оживели уметници у Кјотоу и оно се постепено ширило на источне регионе Јапана.

Настанак и развитак хаиге почео је око 17. века и то су били хаику песници који су хаиги давали посебна обележја. Тако је и Башо (1644-1694) пред крај свог живота пручавао сликарство под утицајем свог ученика Кјорикауа (Morikawa Kyoriku). Настала су заједничка дела, комбинације Кјориковог сликарства и Башоових песама и калиграфија. Јоса Бусон (Yosa Buson, 1716-1783), који се сматра оцем хаиге, називао је то haikai-butso no soga. Али по својим предивним хаигама познат је и Кобајаши Иса (Kobayashi Issa, 1763-1827).

Реч хаига добила је тада са чувеним уметником Казаном своје опште значење (**Watanabe Kazan**, 1793-1841), и то са делом **haiga-fu**.

Нанга је песма у боји, хаику слика у речима – хаига је композиција слике и песме у једној целини. Њој је, као даљи битан елемент, придодата калиграфија. Тиме хаига јесте интеграција различитих уметничких форми.

Хаигу прате следећа правила: трезвеност (умереност), штедљивост, једноставност. И песма и слика имају јаку евокативну и сугестивну снагу.

И овде, као и код хаикуа, можемо ставити примедбу да се западна хаига као уметничко дело разликује од јапанске хаиге као уметничког дела. Или пак да питање поставимо овако: да ли смо у стању да разликујемо дела Јапанаца од не-Јапанаца који су имали формално образовање у јапанској калиграфији и **suiboku-ga / nihon-ga**?

sui – вода, boku – црни суми туш, nihon – јапанско, ga - сликарство

Да ли верујемо, на пример, да су изломљене линије нека грешка или ту препознајемо лепоту и ценимо је. И обрнуто: да ли Јапанци могу разликовати успелу западну хаигу од неуспеле? Брзоплета пресуда може, дакле, довести до сасвим погрешне процене или чак до негирања иновације и инспирације.

Хајде да на овом месту наведемо три вредности јапанске уметности и књижевности. **Shin-zen-bi** је циљ којем Јапанци традиционално теже у готово свим формама уметности, било да је то књижевност, ликовна уметност или нека од борилачких дисциплина. То је концепт који показује коначно стање универзалности где се међусобно комбинују **zen** (доброта) у људској етици и **bi** (лепота) у људској естетици да би образовали један свеобухватни и хармонични вредносни систем. Једна таква свеобухватна поставка типична је за јапанско стремљење и она се проширила на, мање више, све облике уметности у Јапану.

*Ветар отвара
капију. Улазе и
цветови трешње.*

Милијан Деспотовић

*Вече у шетњи –
у попадалом лишћу
шуште кораца*

*Пуста обала –
у песку сија стакло
развијене флаше*

*Мирис шуме
у јесен – састругани
пањевци*

Живанка Драгошановић

*Зима
успорава ток реке –
ледом и тишином*

*На обали
тијанац пева - таласи
га надглашавају.*

*Изнад црквице
плаво небо. А изнад гробља
крици гаврана.*

Александар Обровски

*Празни се река
сећања. Заборављам
ко сам био*

Небојша Симин

*Дани у кући –
као некада, мирис
печеног хљеба.*

*Моја саксија
чува жуте цветове
и бубамару.*

Милена Дрпа, БиХ

У случају хаику поезије доминантни елемент је истина, а прати је лепота, па онда доброта. Под утицајем Башоа то се може свести пре свега на централну тему, на *fuga - no - makoto* (поетска искреност, поштење и истина). Башо је тиме хаикаи мало удаљио од ваке (танке) чије је главно обележје било трагање за лепотом и романтиком. Хаику не тражи превасходно доброту, нити је проповеда, иако се покаткад од доброг хаикуа може научити пар моралних поука.

Хаига тражи истину на неки свој начин. Да ли тражи или не тражи лепоту, зависи од тога како се лепота дефинише. Јапанска естетика, да се, дакле, са мало средстава постигне највећи ефекат, важи пре свега за хаигу.

Хаига се може обликовати уз помоћ јукстапозиције, стављањем хаикуа и слике једно уз друго, односно, једно наспрам другог, одакле се може развити структура напетости или су пак обе компоненте проширење оним другим.

Ваља постићи да се ти елементи држе у равнотежи, да сваки део буде интегрални саставни део целине. Један део хаиге остаје „отворен“, тј. неизречен – простор за асоцијације посматрача. Јер што је слика или песма објективнија, реалистичнија или затворенија, утолико мање ће бити у стању да довољно уђе у унтеракцију са својим панданом. Из овога произилази питање: Колико остаје посматрачу да проникне у оно што може да види, односно, прочита?

Код превелике отворености оба елемента хаиге напротив прејакно управљају различитим правцима интерпретације.“

На основу довољно отворене визуелне равни и песме која одзвања настаје „међутим, један слободан простор који изискује и позива посматрача да се заинтересује и да у тај склоп тензија унесе себе, своја осећања и своја размишљања.

Традиционална хаига сликана је тушем, али у међувремену модерне технике нуде читав спектар могућности за обликовање који додатно налазе своју примену: фотографије, колажи, дигиталне слике или штампане графике. **Хаиге које представљају комбинацију фотографије и хаикуа, називају се и *sha-hai*.** Нема правила како да се уради хаига: најпре слика, онда хаику или обратно – или обе ствари независно једна од друге. Све је могуће. У сваком случају слика никако не сме бити само копија, не сме да директно одражава песму – и обратно. Уместо тога међусобно се повезују различита значењска нивоа (Stephen Addiss). Или да се изразимо речима Сусуми Такигучија (Susumi Takiguchi, оснивач Светског хаику клуба WHC): „Ако су ликовни део и хаику врло слични, то би значило да је једно само приложено другом јер је ово прво недовољно. То би било не само сувишно, него бисмо осетили чак и да је неучтиво.“

Комбинацију ликовног и поетског материјала врло ретко ћемо наћи у такозваним „високим културама“. Ово делује изненађујуће, можда утолико више кад помислимо на то да су визуелно и вербално најчешћи и најмоћнији елементи комуникације. Али баш зато компоновање једне хаиге сматра се великим изазовом. Хаига је по дефиницији комбинована уметност која садржи како сликовне, тако и вербалне саставне делове. Тиме се повећава комплексност код интерпретације интеракције ова два јака елемента, а једноставност у њиховом пресађивању и обликовању показује се као тешко решиви задатак.

(Специјално за „Хаику новине“, С немачког: Драган Ј. Ристић)

Хокусаи: *Превој Мишима*, дрворез

*гракћу гаврани –
страшило је на стражи
у кукурузу*

*крик галеба –
на грани дивљег нара
црвени лептир*

Горан Радичевић

*деца у школи-
са љуљашком се игра
јак ветар*

*јапански врт
пун птица и цвећа –
нигде Јапанаца*

*сутон-
река упија
сунчев зрак*

Слободан Илић Боби

*вирус сарса чупав
мали летећи тањир –
као нежељени гост*

*не заостаје
за својом сенком –
ипак, опомињу га*

Иван Цветановић

*Вечерња шетња –
два пара укрстила
подсмешљиве погледе*

Славица Видојковић

*Малени јеж
сакупља лишће -
како је богат*

*Појте ноћас
за моју душу
о, зриказици*

Зорка Чордашевић, Немачка

Текан Јосано (**Tekkan Yosano**) рођен је 26. фебруара 1893. умро 26. марта 1935. године. Његово право име је Текан Хироши. Био је прво професор, а затим се окренуо журналистици. Радио је на модернизовању ваке, а нарочито танка поезије. Из његовог рада настао је гогјоши, на јапанском: петоредна песма. Његова супруга Јосано Акико покушала је да настави његов рад.

*зрнца прашине
у тишини се таложе
по рубовима капута*

*викенд насеље
наједном оживела
корона*

Дејан Богојевић

*Прати ме тихо,
дуга, вечерња сенка.
Мирис јесени.*

*Тачно у подне
сенка старог јаблана
има паузу.*

*полицјиски час
од стана до подрума
једини пут*

*низ камене зидове
старог манастира
цеди се време*

Бранислав Ђорђевић

*Киша у карантину-
у данима самоће
цветају вишиње*

*Пандемијска магла-
тихо се увлачи
у старачки дом*

*Вирус у кошници-
пролетњи снег прекрива
мртве пчеле*

Бранислав Брзаковић

*Са моста у вода
танке нити падају.
Смијех рибара.*

Зорана Прњић, БиХ

ГОРАН РАДИЧЕВИЋ

ГОГЈОШИ (五行詩)

Кад је познати хаиђин из шова периода Текан Јосано (Tekkan Yosano) одлучио да модификује ТАНКУ (ВАКУ), није ни слитио да ће тако направити гогјоши или нову пјесму од пет редова. Он је 1910 године направио прву модификацију танке тако што јој је додао наслов, а од задњег реда одузео два слога. Тако је направио танку 5/7/5/ 7/5 слогова. Није то имало великог одјека у тадашњем јапанском друштву. Пар мјесеци затим исте године прави другу модификацију танке: оставља наслов, али прави стихове од 7/5/7 5/7 слогова. И после тога ништа, све до данашњих дана. А онда је неко од јапанских аутора (не знам је ли у старим часописима наишао на Јосаноов рад или не) направио пјесму од пет стихова са насловом и назвао је гогјоши.

Модерни гогјоши пише се у пет редова или пет кратких фраза без ограничења у броју слогова. Пожељно је да фразе не буду спојене или везане, али морају бити у смислу наслова. По својој композицији модерни гогјоши се скоро савршено поклапа са ћинкветом (**cinquet**) који је европска пјесма од пет стихова.

Постоји велико свјетско удружење под називом **World Gogyoshi** које се бави овом поезијом у организацији Јапанца Taro Aizu-а. Али неки наши аутори остали су верни стилу Текана Јосана. Основали смо групу за писање традиционалног Јосано-гогјоши са називом ГогјоЈосано, у класичном метричком ритму 7-5-7-5-7.

Ево неких примера мојих класичних гогјоши песама (7-5-7-5-7, са насловима, наравно без риме...):

ХЕЈ, ЛЕПТИРУ

*Један дан, један живот.
Шарених крила,
Разиграна љепото!
Дан је прекратак
За сузе или тугу.*

МАРТ

*Сиве кошнице, небом
Бијеле пчеле
Падају на бехаре.
Ти млада трешињо,
Не жури са цветањем!*

ДАНАС

*Судбина човјекова:
Четири зида
Прозор: поглед на свијет
Данас ја, сјутра...
Хоће ли бити сјутра?*

ВАСКРСЕЊЕ

*Залазак - ноћ мала смрт
Суза рекла бол
Утјеха - свела ружа
Свитање - осмјех
Пробуђена је жена*

TANKA, GOGYONKA, GOGYOSHI...

(Нека запажања у вези са овим песничким формама)

март, 2012. године

У последње две године појавила се међу песницима танке повећана заинтересованост за гогјохком и гогјошијем. Покушао сам да измерим ову заинтересованост помоћу Topsy.com, али нажалост нисам успео у томе.

Прошле године сам приметио врхунац интересовања, песници танке, а и други, врло брзо су прихватили ове нове песничке врсте. Многи песници танке су експериментисали са гогјохком и пронашли ову књижевну врсту ослобађајућом. Конкретно, осећали су да их је гогјохка ослободила ограничења која има танка. Ова ограничења била су углавном замишљена, али широко уочена. Сматрало се да танка дозвољава само одређене врсте тема и одређени третман и ова правила се нису односила на гогјохку. У ствари, танка је разнолика као и гогјохка, што ће показати испитивање неколико томова Take Five : Best Contemporary Tanka. Свакако, било је периода у писању танки, крајем 20. века и почетком 21, када су у објављивању и писању танки владале конвенције, али успон часописа Modern English Tanka, као и многих других мањих часописа, разбиће ове конвенције. Данас једини часопис који и даље инсистира на овим конвенцијама и није специјализовани часопис за танке, већ часопис за кратке лирске облике: Simply Naiku. "Simply Naiku" објавио је да ће објављивати само традиционалну танку. Ни један други часопис нема овако агресивну објављивачку политику!

Поред песника танке, многи други песници су усвојили гогјохку јер је гогјохка захватила већи простор друштвених мрежа него што је то учинила танка. Многи понуђени радови су били аматерског калибра, нису показивали познавање претходних публикација гогјохке. Ента Кусакабе, зачетница гогјохке у Јапану, превела је антологију на енглески, названу једноставно Gogyonka. Увид у овај текст показује да је естетика гогјохке врло слична естетици танке. Разлика између танке и гогјохке на јапанском је у томе што је прва написана у облику *sanjūichi* (кратка лирска врста петостишја, прим. прев), а гогјохка није. Гогјохке су кратке песме у пет редова које могу, али и не морају бити са цезуром; тај детаљ код гогјохке није разјашњен. Будући да је танка на енглеском језику напустила бројање слогова због разлика између јапанског и енглеског језика, танка на енглеском језику функционално је исто што и гогјохка на енглеском. Разлику између ове две песничке врсте можемо уочити само када су оне писане на јапанском. Танка на енглеском испуњава дефиницију дагу за гогјохку. С друге стране, то чине и кјока, вака, јапанска танка, лимерик и друге лирске минијатуре. Јасно је да гогјохка (на јапанском) има велику важност за јапанску традиционалну поезију, и да не прихвата дефиниције других кратких лирских облика који јој сличе. Кратки лирски облици (који нису на јапанском) технички испуњавају дефиницију гогјохке, али не испуњавају и њену оперативну дефиницију.

Постоје наравно и други одговарајући, врло слични жанрови: Gogyoshibun, Gogyoshiren, Gogyoshiga и Gogyoshiphoto.

(Са енглеског: Страхинја Црнић Трандафиловић)

Хокусаи: Илустрација за књигу, дрворез

*удаљен улрик –
кроз густу маглу видиш
страх ти нараста*

*пијано лице –
изда га огледало
у празном лифту*

*гле, нека стара
колиба у винограду –
добродошао Башо*

*фотка из баите –
насмејана девојка
конкурент ружи*

Драган Ј. Ристић

*Пролећно јутро ~
киша је на брзину
окупала село .*

*Њишу се цветови
поред ноге страшила –
млада бундева.*

*Драга сећања :
у џепу поломљено
кувано јаје.*

Предраг Пешић Шера

*Жута и смеђа
боја до хоризонта.
Отпљаци јесени.*

Ана Дамњан-Лакићевић

*Стрма улица,
успори бат корака –
и штап ми тежак.*

Миодраг Стојиљковић

*Сједим у тишини -
звездом падалицу
спазих кроз прозор*

Милена Божић, БиХ

Таро Аизу рођен је у региону Аизу, у префектури Фукушима у Јапану. Сада живи у Канагави близу Токија. Хаику пише двадесет година, гогјоши дванаест година на јапанском, а последњих пет година на енглеском и француском језику. Нуклеарна електрана Фукушима експлодирала је 12. марта 2011. године, након снажног земљотреса и великог цунамија. Тог лета је први пут након катастрофе отишао у родни град Фукушиму и видео како нећацима око врата стављају апарате за мерење радиоактивности. Призор га је шокирао и то искуство га је инспирисало да напише „Мој родни град, Фукушима“, књига гогјошија. Превео ју је на енглески и француски следеће 2012. године, а затим објавио преко фејсбука. Пријатељи са фејсбука широм света превели су књигу на 20 језика. Напокон је 2014. године објавио књигу поезије „Vaga Fukushima, My Fukushima, Mon Fukushima“ на јапанском, енглеском и француском језику..

Европски и бразилски уметници одржавају изложбе инспирисане његовим песмама у Холандији, Немачкој, Португалији, Француској и Бразилу 2012., 2013., 2014 и 2015. године.

Објављене књиге:

1. „いとしい地球よ“ септембра 2005. „The lovely Earth“ (на енглеском) у јануару 2011. и „La Terre Precieuse“ (на француском) у јулу 2011. године.
2. Збирка хаикуа и гогјошија, „Моја Фукушима“ на 7 језика, јапански, енглески, француски, португалски, шпански, италијански, немачки, јануар 2013.
3. „わか福島 (Моја Фукушима), „Mon Fukushima“, мај 2014.

Награде:

1. Прва награда, 28. такмичење у модерном хаикуу у Јапану, 1991.
2. Специјална награда, друго такмичење љубавних песама у Јапану, 1991.
3. Три гојошија изабрана у антологији „Take Five“, Best Contemporary Tanka, 4. том, 2012. године.
4. Награда песничког лауреата, издавачка кућа „Аклепин“ на Филипинима, 2013.
5. Међународна награда за песнике у Јапану, 2014

*Како је дан дуг
док ћутке посматрамо
снег што веје*

*Обелео снег
Где ли су сада они
које волимо*

*Мајкин шал.
И ове зиме ће ме
грејати опет*

*Седим на камену.
Друштво ми сада прави
моја сенка.*

Љубинка Тошић

*Људи на улици
скривени испод маске
вуку своје сенке.*

*Откуца поноћ.
Ватрогасац и месец
опет дежурни...*

*Између бора
и подневног сунца
протегну се облак.*

*На штакама
у манастир улазе
војник и сенка.*

Витомир Милетић Витата

*Јутрос у шетњи
Стазом кроз шумицу
Умих се научином*

Душан Ружић

*Само једна
процвјетала ружа -
мраз увелико.*

Сњежана Драшкић, БиХ

СТРАХИЊА ЦРНИЋ ТРАНДАФИЛОВИЋ

ПОЕТИКА ТАРО АИЗУА

Таро Аизу (Taro Aizu) из Јапана, бивши песник гогјохке, који се одвојио од Енте Кусакабе, сковао је алтернативни назив „гогјоши“. Аизу дефинише „гогјоши“ као једноставну „песму од пет редова“, без захтева у погледу слогова или садржаја и изричито поздравља прожимање западних и источних песничких облика. Иако није отишао толико далеко да каже, чини се да западни облици као што су limerick и cinquain могу бити обухваћени „гогјошијем“. Аизу се експлицитно окренуо танки. Није потпуно јасно шта је његова визија и шта жели постићи. Аизу је нагласио потпуно слободу гогјошија, дакле, танку и гогјоши не сматра истом књижевном врстом. Будући да потребе танке укључују пет поетских фраза које реплицирају суштинску карактеристику танке на јапанском: танка не може бити било којих пет стихова, она мора имати унутрашњу структуру компатибилну са јапанским оригиналом (гогјоши не захтева овако нешто). С друге стране, иако гогјоши изричито дозвољава било коју тему, истраживања гогјошија показују његов лирски елемент и примену јапанске естетике. Ипак, разумно је прихватити да се и песма у пет редова, која не поштује јапанску естетику, такође квалификовала као гогјоши. По тврђењу Аизуа ово је најслободнија песма од пет стихова и једино што не дозвољава јесте употреба четири (онда је то “Yongyoshi”) или шест редова (онда је то “Rokugyoshi”) Историјски гледано, јапански гогјоши писан је пре гогјохке, али енглески пентастих, којем је сличан, још је старији. Гогјохка, међутим, изузетно дозвољава и четири и шест редова.

Јапански песник Tekkan Yosano објавио га је први у оригиналном метричком распореду слогова (7-5-7-5-7) у „Kashi-no-ha“ 1910. године. Али од тада га 90 година није написао ниједан песник. Године 2000. неки јапански песници почели су да пишу савремени гогјоши (слободни слогови). „GO“ значи пет, а „GYO“ значи редове, а „SHI“ песму. У поређењу са другим јапанским и светским песничким облицима у пет редова он је најслободнији. Гогјоши не садржи слововна ограничења, ни цезуру, ни риме, али мора имати наслов. Танка и гогјохка немају наслов. Марико Сумикура је први пут употребила енглеску реч „GOGYOSHI“ 2009. године.

ГОГЈОШИ НА ЈУГОИСТОКУ ЕВРОПЕ

ГОГЈОШИ, још једна песничка чаролија која нам долази из Јапана, још један књижевни жанр у облику петостишја. Поред формалних разлика у односу на танку, гогјоши је и тематски одређен: прокламује наду и веру у живот, и то у живот пун љубави, пријатељства и толеранције. Човек је у хармонији са природом, али и са собом и са свим људима, без обзира на боју коже, религију и културно наслеђе. Зато се у трећој антологији гогјошија коју је сачинио Тару Аизу мир пише увек великим словима.

Гогјоши се последњих година шири врло брзо. Већ на свим континентима песници су га прихватили. Тако је и на просторима Балкана. Иако ширим круговима потпуно непознат, гогјоши је све популарнији, шири се путем друштвених мрежа, оснивањем удружења, заступљеношћу у неким хаику часописима... Преко 150 нација укључило се у писање баш овог жанра. То је у овој нашој цивилизацији просто један културни мост.. Тематика се проширује и актуелизује искуствима и искушењима савременог човека. Наравно, у тих ПЕТ стихова треба рећи све и ту лежи његова моћ и чаролија.

Инспирисани гогјоши-песмама Таро Аизу-а, холандски уметници Ed Hanssen и Fred van Welie су 2012. године основали „Gogyoshi Art Project International“. Подстакнути гогјошијима о Фукушимима ликовни уметници (86) и песници организовали су у Кавадарцима (Северна Македонија) интернационалну, групну изложбу под називом „Наша Фукушима“. Изложбу су 15. септембра 2016. године у Дому културе „Иван Мазов-Климе“ отвориле ликовни уметник Маја Кировска и песникиња Јаготка Томовска. Пре тога изложбу су видели грађани Куманова (Музеј Куманова) и Скопља (Дом културе „Кочо Рацин“ и галерија „Флукс“). Таро Аизу је неколико својих збирки стихова посветио свом родном граду Фукушимима. Дирнула га је нуклеарна катастрофа у том граду марта 2011. године, земљотрес и цунами који су принудили грађане да напусте свој родни град. Дискусије на ту тему и изложба радова уметника (68 уметника из 26 земаља) одржане су пре тога и у Минхену (Немачка), Јужној Кореји, Бразилији, Португалији...

Гогјоши песници повезују се преко друштвених мрежа, блогова, фејсбук-група које негују кратак стих: гогјоши слободног ритма, додоицу (четворостих), танка, чока... Све то већ неколико година објављује и часопис за хаику „НЕКАЗАНО“ који излази у Бару (Црна Гора) и чији уредник Горан Радичевић окупља гогјоши-песнике из региона, подстиче писање гогјошија, преводи их са словеначког, мађарског, македонског... Главни узор, покретач и организатор свих светских гогјоши активности остаје, међутим Јапанац Таро Аизу са којим смо готово сви у вези преко његове групе „World Gogyoshi Europe“. Он прати, објављује и коментарише наше гогјоши-песме.

Мени лично више одговара класични слоговни ритам гогјошија који је установио почетком 20. века Текан Јосано (7-5-7-5-7): уоквирује мисао и слику, даје тежину свакој речи и инспирише на писање. Све чешће се, међутим, пише модерна верзија гогјошија: песник нема никаква правила, сем да пише у пет редова и стави наслов. Навешћемо овде и примере са класичним распоредом слогова (7-5-7-5-7) и модерни гогјоши, оних из овог дела света са којима сарађујем:

ЖЕНА КИП

У сумрак крену лађа
Са ветром у једра
Прамац обали стреми.
На хриди жена
У кип се претворила

Slavica Šešum, Serbia

КАРАНТИН

Отерах црну птицу
Која зло слуги.
Цвркулт врабаца унесе
У мој дом љубав
Издаљекa отпослат

ПОЉУБАЦ

Ако у ноћној тами
дође пољубац
Са звездама ће нас тад
Спојити река
Подивљала од жеља
Predrag Pešić Šera, Serbia

Божур пред кућом
родио осам цветова –
к'о моја мајка

Из старе свеске
испаде фотографија –
жути сећања
(На лужничком говору)

Од вр' на црешињу
пилетија литнуше.
Гранћа им ћима.

Ух, леле леле!
Чу ти купим ципеле.
Ох, леле леле!

Драгослав Манић Форски

Пламен у оку
и песма у черги –
разигран живот

Савка Козић

Прекривен сам
латицама трешиње –
мир без сећања

Нема сећања –
за мнош бршшу таласи
пешичани траг

Данко Б. Марин

Зрео орах
над пут надвио гране –
нуди орахе

Јовица Младеновић

Капи на ћели -
сусетка шкropи цвеће
и пролазника

Згурена кућа
и њен свакодневни гост –
коза брсти драч

Милан Илић, Аустрија

<p>ТРЕНУТАК <i>Прошлости се не враћам</i> <i>Мостове рушим</i> <i>У маглу ја не срљам</i> <i>Болно научих</i> <i>Овај тренутак живим</i></p>	<p>СЛИЈЕПАЦ <i>Слијепац никад не тражи</i> <i>Завршетак тунела</i> <i>Далеко свјетло спаса</i> <i>Окружен мраком</i> <i>Са животом се бори</i></p>	<p>СУЗЕ ЗАЛЕЂЕНЕ <i>Самилосна шумо и</i> <i>Високи чемпресу</i> <i>Под мојим су прозором</i> <i>Твоји ми мосури</i> <i>У срце забодени</i></p>
---	---	---

Mladen Petanjek, Croatia

Ljubica Rogulj, Croatia

<p>ХЕРАКЛЕА <i>Вековима затрпан</i> <i>Сакривен тајно</i> <i>Прекривени мозаик</i> <i>Земљу и време</i> <i>Човек заборавио</i></p>	<p>САМУЈЕМ <i>Само хипертензија</i> <i>То нису кише</i> <i>Иза окна добују</i> <i>Мисли на мене</i> <i>Јесења летаргија</i></p>	<p>ТРЕНУТАК <i>Нико није као ти</i> <i>Под овим небом</i> <i>Осветли своје место</i> <i>Сад је тренутак</i> <i>Замириши на себе</i></p>
---	--	--

Gorgi Dimitrovski, North Macedonia

Vera Medić, Serbia

<p>СТРПЉЕЊЕ <i>Рекли су остајте дома</i> <i>Са породицом</i> <i>Дивно је поново открити</i> <i>Разговоре</i> <i>Скоро заборављене</i></p>	<p>СЛИКЕ У СНИЈЕГУ <i>Уживам бити у снијегу</i> <i>Баи к'о дијете</i> <i>Увијек то вјешто радим</i> <i>У бијегу из града</i> <i>Тијелом слике правим</i></p>
--	---

Žanka Bošković Coven, BiH/Italia/Spain

Хладан ветар
одува му перику,
а и девојку.

(На Добричком говору)

покарасмо се
данас сас моју жену:
скитам ноћу

чуди се много –
како кикирез јари
голему квачку

Зоран Николић Мали

Ластавице облећу...
и моја сестра опет
плете попкице

Снежна олуја
закључала врата –
прилика за интиму

Љиљана Марковић

О топло вече -
дуг низ уличног светла
на мој рођендан.

Још нису никли -
сејанци трешње
у пластичним чашама

Предраг Цветковић

Светао дан -
како су нестварне
слике смрти

Вера Медич

Горе високо
птице односе небом
одбљесак сунца

(Момчилу Настасијевићу)

На гарном небу
једна звијезда својим жаром
исписује траг

Сања Клифтон, Енглеска

<p>НЕБО <i>Небо плаче за тобом</i> <i>Позив у помоћ</i> <i>Дозивам твоје име</i> <i>Последњим криком</i> <i>Неухваћен сан бежи</i></p>	<p>СУСПРЕТ <i>Цвет очекује сусрет</i> <i>Са пчелама</i> <i>Раширене латице</i> <i>Чекају загрљај</i> <i>Уз благо зујање</i></p>
---	--

Veronika Vukićević, Montenegro

<p>БАКА <i>сребрне нити у коси</i> <i>под дојком кипе</i> <i>мисли се враћају на</i> <i>горку проју</i> <i>коју је бака имала</i></p>	<p>КОМШИНИЦА <i>шаролики градски пчелињак</i> <i>старица крај прозора</i> <i>тихо жваће усамљеност</i> <i>звоно и осмех</i> <i>поздрављају комшиницу</i></p>
--	---

Ivanka Kostantino, Slovenia

<p>РУЖА <i>Ружа на јастуку</i> <i>после твог одласка</i> <i>за добро јутро,</i> <i>за довиђења,</i> <i>за чекање.</i></p>	<p>ВРТ <i>Јутро у врту.</i> <i>Опало лишће</i> <i>Прекрива мисли о</i> <i>Болесној мајци</i> <i>Која је далеко</i></p>
--	---

Branka Vojinović Jegdić, Montenegro

Milena Mrkela, Serbia

<p>УВОД <i>Златни облаци</i> <i>У тренутку медитације</i> <i>Птице лете</i> <i>Јутарњи гласници</i> <i>Са животношним напевима</i></p>	<p>ЗАЉУБЉИВАЊЕ <i>Како добро говориш</i> <i>Под сањем месечевим!</i> <i>Са усана ти мед капље</i> <i>Магнетно ме привлачиш</i> <i>Под ројевима звезда.</i></p>
---	---

Minko Tanev, Bulgaria

Stoianka Boianova, Bulgaria

<p>ЧУДО ЗЕМЉЕ <i>Рефлекси сунца на златном дрвећу,</i> <i>Време је пребрзо протекло.</i> <i>Изгубљен на клупи у парку</i> <i>Неки стари пас.</i> <i>Мирис јесени</i></p>	<p>ЗЕМЉА <i>Певамо сваког дана</i> <i>Лето, зима, пролеће, људи све гори</i> <i>На земљу утичу лоше</i> <i>Земља к'о мајка тихо воли људе,</i> <i>Да опет постану високо дрвеће</i></p>
---	--

Coca Elena Gheoghiu, Romania

Eva P. Lianoy, Greece

(Са енглеског: М. Светозаревић)

<p>УКОРЕЊЕНИ ХРАСТ <i>Један усамљени храст</i> <i>Пред ветровима</i> <i>Усамљен и човек.</i> <i>И укорјењен</i> <i>Под птицама што лете.</i></p>	<p>РАЗЛИЧИТИ СВЕТОВИ <i>У црно-белом свету</i> <i>Једноставно је</i> <i>Живети једноставно.</i> <i>Нијансе сиве</i> <i>Живе у другом свету</i></p>	<p>БЕЛИ САН <i>Све док не дођу ласте</i> <i>У празна гнезда</i> <i>Ја ћу да сањам птице</i> <i>И беле гране</i> <i>Рсцветалог багрема</i></p>
---	---	--

Mirjana Svetozarević, Serbia

СВЕТСКЕ ГОГЈОШИ АНТОЛОГИЈЕ

Појавиле су се до сада две антологије и трећа се очекује. Гогјоши-песници писали су на одређене теме. Тема прве је „Мајка или отац“, тема друге „Моја породица“, а треће антологије (зборника песама из целог света) „Наша планета земља“.

ПРВА АНТОЛОГИЈА „СВЕТСКОГ ДРУШТВА ЗА ГОГЈОШИ“ (THE FIRST ANTHOLOGY OF WORLD GOGYOSHI, Middletown, USA)

Ова прва антологија, која се најзад појавила 2018. године, представља гогјошије 136 аутора из 30 земаља. Требало је да покаже заступљеност овог књижевног жанра широм света. Приређивач Таро Аизу у предговору каже:

Шта је „Светско Гогјоши Друштво“?

Основано је на Фејсбуку са око 150 песника из целог света 1. јула 2018. Тада сам ја први пут сачинио пет правила. Али променили смо их мало:

1. Нашу групу називамо „Светско друштво за гогјоши“
2. Слажемо се са пет правила Светског гогјошија.
3. Да пишемо најмање један гогјоши недељно.
4. Припадамо једном од гогјоши удружења у свету: Азија, Африка, Америка, Европа, Океанија.
5. Оснивач Светског Гогјоши-друштва је Таро Аизу (Taro Aizu).

Шта су „Пет правила светског гогјошија“?

Начинио сам их са неким администраторима гогјоши веб сајтова, попут оног 1. јула 2018. Али променили смо их толико да многи песници могу гогјоши одмах да схвате и да га лакше пишу. Ево тих пет правила:

1. Гогјоши је заснован на петостицију.
2. Гогјоши има наслов.
3. Пише се само у пет редова.
4. Прекид (пауза, цезура) код гогјошија је слободна.
5. Тема гогјошија је мир у свету.

МАЈКА

*Упркос својој болести,
мајка је покаткад
поново самосвесна.
Тек тада разговор наш
попут потока.*

Taro Aizu, Japan

МАЈКИНА НЕЖНОСТ

*Свагда дотицах мртву страну
мајкиног живота
Док не дођох на овај свет.
Док не једох.
Док се не насмеших.*

Adejumo Israel, Nigeria

МАЈКИНА ЉУБАВ

*Носи она дете
у свом телу и свом срцу
онда рашири руке
па дете може ићи
ка својој слободи*

Aggie Corezzes, France

РЕТРОСПЕКЦИЈА НА 1974.

*звоњава бицикла
импулсивне стрелице на сату
мере вечност
силуета мог оца
полеће са хоризонта*

Minko Tanev, Bulgaria

МЕЂУ ЛИВАДАМА

*Мајка ми хода стазом
преко ливада.
Зањихале се траве до хоризонта -
свечано, мирисно, природно, божанствено...
клањају се мами.*

Stoianka Boianova, Bulgaria

Хокусаи: Илустрација за књигу, дрворез

*У сред пандемије,
плаката за представу
Коме треба Бог.*

*Расцветала ливада
- у милости и немилости
дечака са штапом.*

Горан Полетан

*Футошки парк.
После крика гаврана
опет тишина.*

*Дедин џепни сат
у праињавој кутији –
још откуцава.*

*Пламичак свеће
између винских чаша
разигра сенке.*

Зоран Антонић

*Онесвешћеном
на улици једино пас
луталица приђе*

*Бели голуб
без маслинове гранчице
слете ми на раме*

Слободан Цекић

*Јесење магле
вуку се над реком.
Сањам прошло лето*

Миња Илијева

*Борови зими
и трешиње у прољеће-
у пуном сјају*

*Међу прстима
сунцем окупан маслчак-
прољећна проиња*

Невена Станић, БиХ

СЕЋАЊА

*Тата, сећам те се у твојој бапти,
Опет си у мирисном мају твојих ружа
где посвуда видим твој благи осмех,
док ме учиш да бојим дане
чаролијом твојих руку.*

Annamaria Ravaglia, Italy

ЗАГРЉАЈ

*Још ми у мислима
Глатко миловање
У наручју мајке
Попут сунчеве светлости
Још је у срцу топло*

Bang Alie, Indonesia

ФИНАЛЕ

*Кад звезде
не буду више излазиле и залазиле
испратићу маму
зграбивши песак...
и ковитлац упаљеног тамјана*

Ha Nguyen Tri, Vietnam

БЕЛИНА

*Са три кључа затворен кавез,
а један од њих код тебе.
Дошао си кад је сунце залазило
и чим отворисмо кавез,
бели голуб одлете ...*

Jagotka Tomovska, North Macedonia

ДРУГА АНТОЛОГИЈА „СВЕТСКОГ ДРУШТВА ЗА ГОГЈОШИ“

(THE SECOND ANTHOLOGY OF WORLD GOGYOSHI,

San Bernandino, USA, 2020)

Друга, обимнија антологија објављује радове 147 песника гогјошија из 48 земаља. Таро Аизу и сам каже у предговору књиге да он није изумитељ тог песничког жанра, него само приређивач књиге. Изумитељ је јапански песник Текан Јосано. Према „Википедији“ Текан је 1910. године објавио књигу „**Kusu no ha**“ која је садржала 160 гогјошија. Али тај његов гогјоши има свој оригинални облик: сваки ред његовог гогјошија има 5-7 слогова или 7-5 слогова, а сваки ред модерног гогјошија има слободне слокове. У предговору ове књиге Аизу истиче да је гогјоши **брак између јапанског гогјошија и енглеског пентастиха**.

Из Србије су у овој књизи заступљени: Милена Мркела, Елвира Кујовић, Милутин Ђуричковић, Мирјана Никић, Рада Лотина и Славица Шешум, а из Црне Горе: Горан Радичевић, Бранка Војиновић Јегдић, Гордана Шарић и Славка Кликовац.

МОЈА ПОРОДИЦА

Од Истока до Запада -

Дуга изнад планина.

Моја вољена породица:

Неки на земљи, други на небу,

Ја - између светова.

Stoianka Boianova, Bulgaria

ЈУТАРЊЕ ДИСАЊЕ

Светлосни торњеви -

Етерична породица

Наших предака

У архитектоници

снова блиста.

Minko Tanev, Bulgaria

ДЕДИН ЧАЈ

Тихо поподне.

Падају латице

Са прецветале трешње.

Прва унука

Износи прибор за чај

Goran Radičević, Montenegro

*Кућа предака.
Зидни тањир померен
мало улево.*

*Град мог детињства
- лако је разумети
говор багрења*

*Мартовско вече –
отпорна си на вирусе
мантрам у себи*

*Празне улице –
цело село мирише
на дуван чварк*

Татјана Стефановић

*Цветала трешња.
Замишљен младић гледа
дрво љубави.*

*У оклопу крије
сећања
стара корњача.*

*Застој на путу
Ђубретари одвозе
Бачене успомене.*

*Бол у ногама
Деда немо посматра
Гране тополе.*

Игор Дамњановић

*На крају пута
жутом празнином звони
злуради d-tol*

Слободан Р. Маргиновић

*Мјесец заробљен
у огледалу воде -
ноћ над језером.*

Божидар Стајић, БиХ

ТРЕЋА АНТОЛОГИЈА „СВЕТСКОГ ДРУШТВА ЗА ГОГЈОШИ“

(THE THIRD ANTHOLOGY OF WORLD GOGYOSHI)

"Earth" или "Earther" тема је гогјошија 176 аутора из целог света. Биће штампана идуће године. Из Србије су заступљени Дамир Дамир, Предраг Петровић и Тања Ајтић. Ово је мали избор из те будуће књиге. (Са енглеског: Д.Ј. Ристић)

ЗЕМЉА

Искрено, постоји страх:

Вирус и даље расте

Облаци сумрака висе

Блед месец

Отаџбина се скрива плачући.

Nani Mariani, Indonesia

МИРНА ЗЕМЉА

У плавичастој сенци брда

Газимо мирну Земљу

Хиљаде дивљег цвећа

Намиришите дуги сари са неба

Дрвеће пева углас.

Coux Claire Lise, France

ЦВЕТ, ПЧЕЛА И ЗЕМЉА

Неки цвет каже ми
 Да она говори о пчели
 „Бог створи земљу и нас
 Да вам пружи радост и вечну лепоту.
 Зато је ваша брига нужна.“

Carmelita C. Rivera, Philippines

ДУХ

Нагризан вирусом ксенофобије
 Одвећ дуго
 Ипак међу пролећним цвијећем
 Дух једног Земљанина
 Не зна за границе

Damir Damir, Serbia

ЗЕМЉА

Кад земља процвета
 И ноћ спусти своју завесу
 Земља нас зове
 Да попијемо чашицу пријатељства
 И узгајамо поезију.

Warda Zerguine, Algeria

ХРОНИКА

У блиставој капи поларног леда
 У дубоким плавим очима мора
 У тузи пустиња и осмеху шума,
 У књигама, сликама и песмама људи
 Земља вековима скрива своје тајне

Tatyana Levina, Russia

ИРСКА СТРАНА ЗЕМЉЕ

Свежа земљина арома јутарње росе,
 Птице певају, коњи галопирају, краве пасу
 Мирисно набрекле, дубоко црвене јабуке,
 И оштар запах гнојива,
 Распршен зеленим пољима.

Amy Barry, Ireland

ЗЕМЉАНА ПОСУДА

Ја сам земљана посуда од глине.
 Био сам савршено обликован ручно,
 Прожет милошћу и добротом.
 Дете светлости и љубави,
 Верна посуда нашег Господа.

Aida G. Roque, USA

ЗЕМЉА

Ако се можемо у другима
 Као једно, а не као двојник препознати,
 И ако можемо препознати да нисмо на земљи,
 Да смо та земља заправо ми,
 Жеља да се повреди свемир престала би.

Adejumo Israel, Nigeria

ЉУБАВ ЉУДСКА

Стопљен са земљом и природом,
 Зар људски живот није
 Мистификован и проглашен блаженим?
 Колико је стара људска љубав
 Са све флором и фауном?

Perugu Ramakrishna, India

ЖИВОТ

Пробудио се
 Још увек жив
 Живот
 Једна од звезда којих је небо пуно
 У кревету на некој тачки земљине кугле

Chiau-Shin NGO, Taiwan

ПОГЛЕДАЈ МЕ, КАЖЕ ЗЕМЉА

Сад дишем, рече земља
 У огледалима небеским
 Сад се видим, рече земља
 Јер ме убијаш
 Зар ме не видиш, чуди се земља.

Yessyca Ortiz, Peru

Реку прекрио
 сјај пуног месеца –
 чују се звона

Шинагава:
 шарани су у рибњаку
 као некада

Стазама нашим
 никло пролећно цвеће
 дишем дубоко

Љилана Прошић Краковић

отмена жена
 на пијаци продаје
 старе цителе

просјак дремуцка –
 на звекет из шешира
 вирну једним оком

Слободанка Луковић

Нада мном сунце,
 пода мном песак.
 У мени мир.

Не зна море
 колико је досадно
 кад га не гледам.

Весна Пешић

Гледам бундеву.
 Види ти ње! Заузела
 пола баите!

Музеј „Ермитаж“.
 Шта прво да нахраним,
 очи ил душу?

Анка Динић

Јутарњи зраци
 иза облакодера
 руже сан

Бајо Цаковић (1960 – 2018)

ДУШАН МИЈАЛЛОВИЋ АДСКИ

НОЋ ЗВЕЗДА ПАДАЛИЦА

Мајска ноћ. Птице су утихнуле, тек се понека јави, као у сну. Чисто плаво небо пуно је треперавих звезда. Село је путо. Зато и не помињем по који лавез човековог најбољег пријатеља. Нема човека, нема ни пса. Село, Суви До, не плаче за кишом већ за људима. Кад... звезда падалица.

Нисам од оних који верују у све и свашта. Овде, где сам, једино ја могу умрети.

*Не уплаши ме
траг звезде падалице –
сви ме заборавили*

Призивам своје енциклопедијско знање. Више због досаде него због провере колико ме памћење служи. Живот лако оповргне сва набубана знања.

Звезде падалице представљају небеске појаве које се дешавају у Земљиној атмосфери приликом проласка парчића космичке материје. Појава светлог трага зове се метеор (од грчког метеорон, што значи ваздушна појава). Метеори великом брзином улећу у Земљину атмосферу и загревају се услед трења у ваздуху. На овај начин се ослобађа електромагнетно зрачење – долази до стварања светлости која је видљива људским оком.

Да, људским оком; ако је око у реду. Још једна звезда падалица. Пала је на гроб Видака који је два пута умирао. Сећам се неких детаља као сведок прве сахране.

Отворише сандук да се ближњи, на сеоском гробљу, последњи пут опросте од покојника, кад - он устаде. Наста паника, бежанија... ма хаос.

*Шта ако звезде
нису оно што мислимо –
мисао усамљеног*

*крзаво сунце
на балкону одлаже
доручак*

*предсобље-
витраж и обрис драге
играју жмурке*

*знојну беретку
сунцокретова глава
надвиси*

Дарко Хабазин, Београд

*Не берем лешнике.
Уживам кад их мала
веверица грицка.*

*У цветовима
магнолије буди се
ружичаста дан.*

Верица Тадић

*Жуте дуње
гледају ме са ормана –
мирише јесен.*

*Одлетела голубица,
само је њен поглед
остао у мени.*

Оливера Шестаков

*Белом светлошћу
искричају године.
То власи седе.*

Дања Дорошки

*Ковидмаратон
Трчим, трчим, трчаћу,
Још и стићи ћу.*

Душан Пајин

*Слећу на звоник
анђели, претворени
у голубове.*

Добрица Ерић (1936-2019)

ОЛИВЕРА ШЕСТАКОВ

СЛОБОДА

Зима је на прагу. Лишћа више нема на гранама. Киша све чешће пада, кровови и тротоари сијају од влаге. Кроз мокре крошње провлаче се штедри зраци јутарњег новембарског сунца. Природа се спрема за предах до пролећа.

Врабац се шћућурио на прозору. Протресао је крила да отресе капи јесење кише. Као да се забринуо због доласка хладних дана и снега, јер му је све теже да нађе храну. Погледао је кроз прозор и угледао у соби плавог канаринца.

Био је у лепом златном кавезу, са посудом пуном проса и комадићима јабуке. У посебној посуди је свежа вода. У кавезу је и љуљашка и огледалце, а у соби је топло и светло.

Врабац је помислио како његов друг има леп и безбизан живот. А онда су се њихови погледи срели. И врабац је у очима канаринца видео помешане тугу и завист. Канаринац му је рекао: „Благо теби, ти можеш да летиш куд год пожелиш. Ти имаш слободу! Дао бих све за њу!“

Врабац је срећан одлетео. Није осећао хладноћу, а и наћи ће се нека мрвица старог хлеба. Небо и крошње га зову. Данас су посебно лепо.

*Слободан је!
Отворен кавез
Небо и крошње зову:
Останак или лет.*

У ВИНОГОРЈУ

У виногорју грожђе се разбокорило: зрно злаћано, па зрно румено... у сласт се дало и оно црно. Зрењем јеткост надвладана, прска под загризом, у звонкост се слило. Те грожђице зелен чокот окитиле, разметнуте као да маме. Ризница за све глади птица. Цвркут јача око зрна – хранилица. Ту јантарна, тамо кристаласта, па миомирисна тамњаника. И црно се на бео дан позоба. Прска сласт из уста.

У виногорју све немушто мами: Узми ме! Однекуд струна запела, па лако заиграла. Неки глас отпевава. И речи се згроздале, хтеле би у срећу. О, толико лепоте усред несреће која не одступа!

*сазрело грожђе –
чокотом везано
за земљу и небо*

ЖАНКА БОШКОВИЋ КОВЕН (БиХ, Италија, Шпанија)

ЈУТРО

Влак је лагано клизио шинама дуж обале. Лијепо јутро касног прољећа најбоље је вријеме за дуга лутања по граду пуном љепоте као што је Барселона. Нисам још одлучила желим ли кренути ка Рамблама и уживати у излозима радњица егзотичних боја и тапама неодољивог мириса или спустити се до нове луке и шетати дуж обале до новог дијела града гдје су плаже дуге и пјешчане. Можда да кренем у разгледање дивних здања модернизма, како то обично туристи чине, али ја овдје нисам туриста.

Сада се влак кретао споро дуж обале и чинило ми се да ако пружим руке кроз отворен прозор, могу дотаћи морске таласе. Били су тако необично близу и као да су ме поздрављали.

*Свуда те тражим.
Само си у сновима
мајчице моја*

Изненада влак направи нагли заокрет удесно и гле, ево нас већ у срцу града. Плажа Каталунја чека да јој поклоним овај дан.

ВУКОСАВ ДЕЛИБАШИЋ (Црна Гора)

ТАЈНА СУСРЕТА ДВА ВРЕМЕНА

У даљ скупчен поглед. Зато се пред собом има шта видјети. Стећци. Клесане камене громаде угнијежђене између и испод старих храстова. Распаљују машту. Орнаменти покрећу радозналост. Препуштени тренутку сједосмо на један нижи. Разговарамо о прошлости и садашњости. Дотичемо се и будућности.

*сваки наш камен
свједочи о времену –
запис под лишћем*

Испод ових громада, душе прастарих смртника воде дијалог између двије наизглед недокучиве временске раздаљине. Чувају дух времена. Камени блокови су свједочанство сусрета старог и новог. Загрљај прошлости и садашњости. Ниједи и непомични, половишно прекривени маховином, клешу наш ум и наводе нас да не губимо везу са прошлошћу. Помажу нам да пронађемо најбољи пут до божанског у себи

*тајна сусрета
између два времена-
трагање маштом*

*Пролази војска.
Пут се спушта у поље
процвалих булки.*

*Пишем хаику.
Бубамара миц по миц
између редова.*

Мила Вукмировић

*Сјај месечине
чини ме веселијом
и кад сам сама.*

*Леп јесењи дан.
Соба пуна светлости
– мирише кафа.*

Драгица Гашпар

*Трепери пламичак
у безвременој тишини -
Тихо слово злати*

*У камену ћутање
Са зида мотре свеци,
о теби суде*

Мирослав Тодоровић

*Почиње јесен –
свијена грана врбе
дотаче ковчег*

*Виси са листа
љуља се лево-десно
пар бубамара*

Марина Адамовић

*Данас се сећам
будућности жељене
некада давно.*

Мирјана Рајковић

*Замириса чај
од нане. Шта ми раде
пријатељи?*

Љиљана Петровић (1939-2020)

ЧЕКА МЕ МОЈА БАШТА

У данима изолације вратих се себи. Једноставности живота. И смислу свега постојећег. Некад се преиспитујем, некад пребирам по сјећањима, бришем беспотребно, битно подвлачим...

Највише и најчешће, а то и јесам ја једина, доживљавам јаче све око себе, све у себи, догађаје и људе.

Понекад, а како ми то прија, сједим сама на својој тераси. Слушам птице. Вратиле се и облијећу око зграда. Цвркућу, чини ми се гласније него икада. Често стану на кров или на терасу сусједне породичне куће. Шепуре се, изводе нешто, враголају се по ивицама крова или по огради терасе.

*Никад овакве
љепоте птичије пјесме
око мог стана!*

Први пут посијала сам сјеме расаде у пластичне чашице на тераси. Већ је увелико никло. Парадајз, неколико различитих врста, тиквице и кинески купус. Расте ових дана све више под благом кишних капи.

Моја башта чека моје кораке. Тихује крупно грумење јесенас пооране земље. Знам да из сваке гране воћке избија лишће. Е, а да ли ће бити воћа? Лишће је свакако избило и из стабљика цвијећа и жбуња. Понешто вјероватно и цвјета. Можда прољесно цвијеће у цвијетњаку и пољско у воћњаку.

Моји цвјетови издижу главнице и чуде се толикој тишини...А ја, доћи ћу ускоро својим травама, цвјетовима, воћкама... Поћи ће са мном и моји унучи и сви ћемо, заједно с птицама које пробудимо својим доласком, оживјети башшту.

*Жао ми људи
којима сува трава
кроз срце прораста*

*Суламани.
Фреске додирују
душу.*

*Преварио је
сан. На клупи клонула,
уморна спава.*

*Бисери по мору
просути. Покупити
их не могу.*

Тамара Лујак

*Неко ми стаде
ненамерно на сенку.
Ја се не љутим.*

*Правим се важан
ујутро и увече.
Сенке ми дуге*

Радмило Ристић

*Корак по корак.
У далек свет крећемо
унуче и ја.*

*Прати ме маче.
Никако да ме схвати
да немамо куд.*

*Хумка до хумке.
За мирисом невена
до твог знамена.*

Давид Кецман Дако

*Ускришње јутро –
звонак глас свештеника
у празној цркви.*

Александар Павић

*На грани трна
славуј развија песму
уместо гнезда
Драгослав Стевановић Гале (1939 - 2020)*

ЉУДМИЛА БАЛАБАНОВА (Людмила Балабанова) – Бугарска

ДАНАС

Јутро је дивље - роса на отисцима зуба. Бирам росу. Сунце покушава да укроти овај дан, али не задуго. Почине да ромиња - роса се сели на нека друга станишта. Након њих остају тужни трагови, али и њих разноси ветар. Пут вијуга између обних брда. Затим се спушта ноћ, склонија прстима. Укључујемо светла – с надом за сутра.

*моја звезда
светлосних година од мене ...
свици*

(С бугарског: Д.Ј.Ристић)

ЗОРАН НИКОЛИЋ МАЛИ

КАО БАЈКА

Кад прођеш поред чисте воде, пожелиш да пијеш и окупаш се. Док ветрић ћарлија, хладећи врућину, киптиш од младости и беса. Мотају ти се по глави лелујаве хаљине, мириси зелене траве и жена, трепери вода са искрицама сунца.

Памтим сада и њен мирисни зној. Окупана у мојим очима зеленим, њен и мој зној мешали се у топлој ноћи. Лебдели смо ка сјајној месечини и тајном нашег сусрета све претварали у бајку.

*Мирис босиљка
иза увета девојке –
укус љубави*

КОД САЈЦИЈЕ

*игра фонтане –
прите капи у паду
на опет у вис*

При крају подземног пролаза, у низу бутика, златара, књижара, омалена сајдиница. Улази постарији човек и ћути. Сатови зидни, сатови ручни, цепни, с клатном тихо куцкају. Измешаних тонова, компонују неку своју музичку завесу. За главну музику која се однекуд чује. И она једноставна, присна. Давнашња. Човек препознаје хитове седамдесетих. Сваки га штречне сећањем на неких догађај из тинејџерских дана. Заборавља да извади сат који му је стао. И време је стало. Оно незаборавно. Цепне сатове одавно нико не носи. Ово му је успомена од деде.

И сајдија ћути. Нешто петља на радном пулту. Музика, коју је за себе наснимио, тече целога дана као река. Та река не подрива своје обале. Мајстор и не пита ништа посетиоца. Са исте су обале.

*сјај месечине –
уз помоћ одјека
оживе сенке*

*Дуну промаја.
Задрхта научина
у воденици.*

*Вајат у сумрак.
Кроз разваљена врата
излете сова.*

*Јури ауто.
Олеандри крај пута
одоше назад.*

Љиљана Крстић

МАЈА КИСЈОВА (Мая Кисьова) – Бугарска

ВОДВИЉ

„Водвиљ је озбиљан жанр! - виче редитељ према сцени, где су глумци, задихани од полонезе, притискали сомот и нечујно удисали прашину са врхова набора - „Величанствене палате“, „Волпоне“, „Венецијански трговац“, „Вишњик“, „Ујка Вања“ и „Вампир“. Један део чипкасте крагне залепио се за нос главног јунака, па је његово поскакивање при дисању изазвало озбиљан скандал.

*„Јучерашњи пољупци“
а само је нос кловна
ружичаст*

(Из књиге хаибуна „Театр от пясък“, са бугарског: Д.Ј.Ристић)

*Из старе цокуле,
заборављене у трави
цвета мушкатла.*

*Летње поподне.
Три издужене сенке,
седоше за сто.*

Драгица Ђурић

ЉИЉАНА МАРКОВИЋ

ЛАЛЕ

Лале, које украшавају прве пролећне дане, делују ми као крхки, лаки, живи и обојени пехар из којег се попије мало радости после зиме. У лалама се не може уживати дуго, свега можда две недеље, да се зна да има ретких и, због тога још драгоценијих, поклона природе. Она брзо увене, мада елегантно, учећи нас да лепота може брзо да се окруни. У томе, међутим, нема никакве драме, борбе, грубости, преобликовања.

Лала, то је тренутак, поклон који ми свет ставља у руке, пре него што уради много шта друго. Између ружа, борбених победница и краљица које су развиле бодље и добиле титулу мисица, и лала, бирам лале, једноставне, децентне, непретенциозне. Ко год да је осмислио лалу, био је на сунцу, миран, радостан и ћутљив.

*пролећни тренутак –
као да то ја измишљам
крхке цветове*

*Не плашим се
септембарских киша –
плетем јесењи венчић*

*одише благошћу
овај дивљи, дивљи –
рузмарин*

Сузана Милојевић Павловић

*Светао је пут
којим корача убоги
Маџоу Башо.*

Власта Младеновић

*На небу шара
привија небески свод.
Дуга се свила.*

Љиљана Глигорјевић

*Уплашене птице
прхнуше са гране –
она им још маше
Љубиша Рајковић Кожељац (1940-2020)*

БАШООВОМ УСКОМ СТАЗОМ

(Април 2020.)

Башоовим стопама ходам дуго, а ипак, тек недавно, наша стопала су се заиста преплела. Прво крај језера Бива, где је Башо пролазио на путу за Кјото, и где почива, и сада, овде, покрај реке Кацуре, над чијим кањоном, у литицама, је зен манастир Даихикацу (Велика милост); ту је Башо, посетивши га накратко, записао хаику:

*Планинска трешиња
цвета – одмах изнад ње
Велика милост.*

Даихикацу, је мали али живописан зен манастир на стрним падинама планине Араши са које пуца поглед на кањон Кацуре. Усхићеност пејзажом и положајем манастира до кога се долази серпентинама, а затим дрвеним, па каменим степеницама, једнака је његовој духовној лепоти.

До њега дођох ходајући од Ракушише преко планине Огура и затим, прешавши пенушаву реку Кацуру, преко издуженог и ниског моста Тогецу, који плени како именом¹, тако и изгледом.

Шетајући уским кругом манастира и загледајући све камене натписе по серпентинама, узалуд сам тражио Башов хаику. Тек при излазу из манастира вртлар ме изведе до пута уз Кацуру на којем је стајао велики камен, местимично обложен маховином, са уклесаним Башоовим стиховима.

Наставивши истим путем назад до Тогецу моста, од којег је тешко опростити се, проведох пријатне тренутке са два песника која сам овде срео: Стефаном Гилом и Хисаши Мијазакијем па записах:

*Тече Кацура
млечна – одмах покрај ње
сушет песника.*

¹Тогецу-кјо - "мост преко Месеца"

*Тугом миришу,
издишу четинари –
Нова година*

Светлана Станковић

*У реду за хлеб
узалуд тражим осмех –
изложба маски*

*У празној соби
никада нисам сама.
На зиду слике.*

Љиљана Митровић

*Долази сунце
и милује сенке –
протиче живот*

*Младунче врапца
под дрветом чека на
свој први лет.*

Русомир Д. Арсић

*Дечија игра.
Бродић од папира
однела река.*

*На трешињи смола.
ћилибарске кликере
светло прелама.*

Мирослав Мишел Болтрес

*миришу дуње
низ празне сокаке –
не пева ми се*

*Јутарња кафа.
Са зида откуцава
непотребан сат.*

Мирјана Светозаровић

*Бела лисица
стреса с леђа снег –
опет је риђа*

Радомир Мићуновић (1940-2020)

МИЊА ИЛИЈЕВА

СЕЋАЊА

*

Човек хода крај старих шимшира, стазом знамом од раног детињства. Шимшири су и даље зелени као некада, само је он сада сед.

*Док сам био млад
лишће беше зеленије –
варљиво сећање*

Шимшири ћуте. Човек уздише и наставља пут.

*

Крај руже у врту стоји старица. Примиче лице цвету, али му једва осећа мирис. У њеној младости руже су мирисале у целој улици. А сећа се добро:

*Увек у јесен
руже миришу на нека
далека сећања*

*

Сећања су као лептири, и као врапци. Нека одлете, а нека остају и у зиму живота – тако је говорио мудри старац.

*Из магле се назиру
далека, плава брда.
Старац се сећа.*

Сада жали за лептирима, а и врабаца је све мање у граду

АРХАИЧНИ ПУТЕВИ*

Примећују се на папиру широки наноси туша. Кадар израћа из претходног кадра. Затим танке линије. Лица у четири сегмента. Дугуљаста тела. Архаична. Тирилично писмо. Изложене табле на изложби, одшампане у албумима.

*туробан дан –
по скривеној белини
црни путеви*

*Постоји један паралелни ток у Богојевићевим стриповима који уводи ауторова интересовања за културу Далеког истока („ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ВОЛЕО ШЕЋЕР“ - З. STEFANOVIĆ)

БРАНКА ВОЈИНОВИЋ ЈЕГДИЋ (Црна Гора)

БРЗИНОМ ВЈЕТРА

Путујући тог јутра кроз планину колским путем, наш аутомобил је бректао и застајкивао па би, кад се добро искашље, удахнуо дубоко и јурнуо навише. Дошавши до краја тог пута, излокано од упорних киша, дочека нас планински ваздух и тако опијени стајасмо у мјесту без снаге да се покренемо. Око нас су високи четинари љубили небо, а сунце би тек стидљиво слало по неки зрачак који је провиривао између грана. Наш водич нас опомену да кренемо, што ми негодујући учинисмо. Наставили смо уским путељком који су вјероватно направили чобани и дивокозе, али ми их не сретосмо. Послије дужег пјешачења водич нас упозори да будемо тихи. Опрезно смо наставили, а стабла су се размицала и проређивала пуштајући свјетлост да надире у шуму.

Онда се пред нама указа величанствен приказ.

*на висоравни
скривени боровима–
коњи пасу мир*

Стајали смо без ријечи јер би и најмањи шум поплашио те љепотане у дивљини. Осјећајући нечије присуство, онако величанствени, почеше дизати главу и мрдати ушима не би ли разазнали ко су уљези и каква их опасност вреба. Један од њих (вјероватно вођа) гиздав, храбар, док му се црна длака пресијавала на јутарњем сунцу, рзањем упути поруку осталима и сви се, пуни немира, окупише око њега. Жалили смо што својим присуством раскидамо тај склад у природи, одузимајући мир тим дивним бићима, али смо уједно били срећни поставши свједоцима незаборавних тренутака.

Под нечијом ногом пуче гранчица и за неколико секунди чаролија неста.

*брже од вјетра
галомирају шумом –
носећи спокој*

Хокусаи, цртеж

*чашу по чашу
село попи тишину
задушног дана*

*ту нема живих -
старом сеоском пругом
цветају булке*

*тек ситна киша -
погрбљен сваки невен
у њеном врту*

*вијугав путић -
у шушњу сваког листа
ја чујем змију*

Давор Маринковић

*Гле, пун је месец
усамљеног путника
обрадовао*

*Над реком зора
крадом се пробија
кроз измаглицу*

*Тежак спаран дан
носим терет живота
уз степенице*

Дејан Ивановић

*Сакривени:
ловац, месечина и
у жбуну зец*

*Облак и сунце
кроз кишну завесу –
у сенци дуге*

Петар Жарков

*‘ладан ветар –
на гранку се љуља
с’м један лис’*

Богољуб Т. Михајловић (1936-2020)

Високо на врху
Цјелим вртом је мјесец
Мјесец од злата
Још је љепши додир
Твојих усана у сјени

Глас птице кога
Она испуњена крије
Занијемо је
Шеташ вртом твојим
Знам, нешто ти недостаје
БОРХЕС (Jorge Luis Borges)

Тужна је киша
Што по мрамору сипи
Тужно је земља бит'
Тужно је да ниси
Човјеков дан, сан, зора

(Са шпанског: Жанка Бошковић Ковен)

У дубокој ноћи
месечина се разлила
на снежна брда.
Пред белином снега
тама је устукнула

У тихој ноћи
корачам обалом.
Само ме звезде
у стопу прате:
нисам сама

Журим кући
кроз цветну башту.
Гране руже
задржавају ме
бодљикавим прстима.

Оливера Шестаков

Први дан школе.
Повише маске сјаје
детиње очи.

Опрли дим ту
стару винову лозу
поред куће

Тешко се пењем
фрушкогорском узбрдицом.
Носим године.

Тихо одлазим.
Распевани зријавци
будите добри.

Ударио гром.
Мокра се шићурила
врба у ноћи.

Предраг Комљеновић

пас луталица
упорно ме прати –
исти кораци

цвет на хаљини
преварио осицу –
врисак девојке

Светлана Цветичанин

Кола у јарку.
Бруји хор кркетуша
на блатњавој хауби.

Душанка Варгабедијан

Снаја тражи пиво
и пуши цигарету.
Девети јој месец.

Марина Павловић

Гробни сумрак.
Дотрајава свијећа,
догорјева душа.

Андрија Гвозденовић (1933-2020)

Загризох јабуку -
црву у гњилој јабуци
удомљеном како-тако
у дубоком невиделу
светлост подарих и не воли

Лодика

јесења магла –
пијан к'о земља седи
човек код куће
најсигурније у овом
несигурном свету

Драган Ј. Ристић

честиташи ми
годишњицу првог састанка-
притом
причаши о послу
не помињеш љубав

Слободан Боби Илић

Стара Циганка
гледа у празан длан
пун живота.
Препуна јој торба
неживљених жеља.

Милорад Бибин

Док пада густ снег
никако да завршим
попис становништва:
откуд толико деце
у остарелој згради

Светомир Ђурбабић

Руже у лету –
понео их је ветар
на моју страну
А шта ће моје срце
када срца не лете?

Нисам наиван
то се ветар игра
са старом капијом –
смрт је свечана и тиха
шкрипу игру да не кварим

Душан Мијајловић Адски

крупне пахуље –
почиње први снег
ове године
крај прозора звиждућем
полетну мелодију

Кућна прашина
и сунчеви зраци
у чудној игри –
нећу да устанем

Пресахла вода,
утихло чекетало,
у вади ништа.
Шева и даље срећна
крај воденице пева.
Зоран Николић Мали

мој живот
је прошао поред мене
непознатог
попут цикличног извештаја
о временској прогнози

Засењује још
Сезанова јабука
ону на столу.
Без обе се и може
и не може живети.
Јованка Божић

Деда полако
између јабука
коси траву.
Лупају путем баки
флаше пива у торби.

Предраг Пешић Шера

У хладу парка
препричавају своје
давне животе:
полако и развучено
да мало дуже траје

Опет на свадби
стару косовску песму
запеваше сви.
Много се више пије
кад те мерак погоди.

Мирјана Рајковић

Дечији цртеж:
из куће излази дим
и нема врата.
У кући је љубав и...
врата нису потребна

Мирјана Светозаревих

Стадо крава
истачкало ливаду.
Звони клепетуша.
Пастирче је опчињен
игрицом на мобилном.

Заостала кап
виси о листу зове,
неће да падне.
Јасна свест кишне капи
прелази у моју свест.

Мирјана Рајковић

Још мало вина
Досипај ми у чашу –
Истину немој
Има је у том вину
Али ја је не желим

Лодика

Два по два у ред.
Деца под маскама
држе се за руке
као ниске бисера
заиграше у коло

Лодика

Газим по лишићу
занесена мислима
о теби.
Мојој сенки нема
ко да се придружи.

Љубинка Тошић

И овог лета
липа опојно мирише
а тебе нема.
На старој клупи
неки други људи.

Марина Адамовић

У полумраку
пружа руке звездама –
из облака хор
нико се не помера
само очи не стају

Из старог грма
излете препелица -
зашушта лишиће
Твоја рука топлином
примири моје мисли

Žanka Bošković Coven, BiH/Italy/Spain

ноћни лептири
полетели ка светлу
угасих свећу –
мрак у соби чуваће
њихов један дан живота

ходам кроз траву
тражећ' своје детињство -
мала ливада
била је много већа
и много мириснија

Светлана Цветичанин

Васкрс –
домаћи слатки млечни хлеб
са аромом цимета.
Бабина преобука
мирише на нафталин.

Omilla, Bulgaria

Зрно песка
Заглавило се у оку.
Знаш, оно лево,
на трепћем ли трепћем
и суза тако склизну

Славица Шешум

усамљен корак
у огледалу одражава
ушиће стаза
животна мрежа двојности
нашу чврсту везу

Ivanka Konstantino, Slovenija

У дубокој шуми
што је сва под снегом
синоћ у самоћи
забљештала и једна
нежна висибоба

Предраг Комљеновић

и ове ноћи
отварам широм прозор
да уђе мјесец
и умјесто тебе
изгужва постељу

Branka Vojinović Jegdić, Montenegro

без дугмади
на страшилу леприша
блиједи капут,
врање безбрижно
кљуцају кукуруз

морски таласи ~
узимају на врате
једну јапанку

још неотворен
врх копља перунике
сече пут магли

кроз све шупљине
са ветром у тролејбус
прошверцован мраз

Јагода Никачевић

Јесење магле
вуку се над реком.
Сањам прошло лето

Миња Илијева

срушена капија –
на једном стубу виси
само потковица

Викторија Цунић

Мука сељака –
само двоје старих
чува родност њиве

наш комисија
негује чопор паса –
лечи самоћу

Миодраг Цунић

Слушам музику –
ударају гранчице
једна о другу.

Гордана Опалић

Свадебна звона.
Погледе зауставља
девојка у белом.

Весна Денчић (1963-2020)

Маском
прекривена уста -
очи говоре

Јадранка Антић Станков (1958 -2020)

МУЗГОВОР

ХАИКУ НЕ СЛЕДИ ПРАВИЛА, ВЕЋ ПРАВИЛА СЛЕДЕ ХАИКУ

Max Verhart, 1994 – 2018 (МВ)

Интервју урадила Саша Важић (СВ)

СВ. Од 2001. до 2002. били сте један од директора Светске хаику асоцијације (WHA). Каква је била Ваша визија те асоцијације? Каква сте искуства стекли у раду са њом? Како је посматрате сада након многих промена које су се у њој десиле?

МВ. Уопште узев, сматрам да се хаику бави нашим доживљајем постојања, његовом тајном и чудом. То је оно што нам је свима заједничко, без обзира на језик којим говоримо, вероисповест, националност, политичке погледе итд. Стога сматрам да хаику има снажан потенцијал да гради мостове и повезује људе. Зато ме веома занимају међународни контакти, размена мишљења и поезије. WHA садржи у себи тај идеал, као и друге иницијативе, рецимо Светски хаику клуб (WHC) и међународни хаику часопис HERMITAGE, који уређује Ion Codrescu. Међутим, мислим да се у међународном хаику-свету може наићи на „величине” које се сударају и теже да разјединују уместо да спајају људе. Сматрам да хаику има потенцијал да преброди разлике међу људима, али изгледа да тај потенцијал није својствен свим људима.

ХАИКУ ИЗ СВЕТА

USA

*winter stars –
a faint snore
from the bedroom*

Kirsty Karkov

*звезде зими –
нејасно хркање из
спавачке собе*

*old bottle of wine
my mother's oldest sister
she never married*

*our old mastiff
sleeping by the fireplace
his farts forgiven*

Neal Whitman

*боца старог вина –
мајкина старија сестра
неудата*

*наш стари булдог
спава поред пећи –
опроштен прдеж*

*winter trees-
frozen memories
of the numb war*

Munia Khan

*дрвеће зими -
смрзнута сећања на
заустављен рат*

*after the divorce
a tattered moon
in every window*

*unfaithful husband
weeding the garden
non-stop*

СВ. Какво је стање хаику у Вашој земљи? Да ли је он популаран и има ли много присталица?

МВ. Холандски хаику кружок је имао око 200 чланова. По мом мишљењу, то није много следбеника обзиром да Холандија има 18 милиона становника. Чланови овог кружока су у просеку старији људи; нема много младих који показују интересовање за хаику. Са жаљењем могу да кажем да је у Холандији положај хаику као књижевног облика скоро никакав.

СВ. Од 1999. до 2003. били сте председник тог кружока. Каква су била Ваша очекивања од њега и каква искуства сте стекли док сте се налазили на месту председника?

МВ. Пре око десет година почео сам да увиђам да је код холандског хаику садржај и поетска вредност подређена стриктним правилима, као што су број слогова, апсолутна забрана фигуративног изражавања, неопходност да се оживи аутентичан хаику тренутак итд. Сматрао сам да је будалаштина да је метафора недопустива у хаику, док се хаику као метафора сматра пожељним! Сматрао сам и да читаоцу није важно да ли хаику оживљава хаику тренутак или га ствара. Један од мојих циљева као председника био је да учиним да што више људи схвати да хаику не следи правила, већ да правила следе хаику, да хаику није циљ већ средство и да је поетско дејство хаику важније од његових формалних особина. Нисам ни први ни једини који тако мисли. Драго ми је што је однос према хаику сада постао либералнији.

СВ. Учествовали сте на неколико међународних конференција и скупова. Шта мислите о њиховој улози у развоју хаику и/или било којој другој сврси коју могу да имају? Какво је Ваше лично мишљење о њима и каква искуства сте стекли на тим догађајима?

МВ. Сусрети са другим хаику песницима из других земаља и култура су награда сами по себи. Они обично указују да је хаику одиста способан да спаја и уједињује људе. Сигурно је да ове конференције подстичу међусобно разумевање, размену поезије и погледа на хаику и пријатељства. Захваљујући овим сусретима и интернету развија се светска хаику заједница. Када чујем да неки добар хаику чита песник кога сам лично упознао или са којим сам размењивао преписку, увек се осећам као да га поново срећем!

СВ. Члан сте и редакције антологије Red Moon (USA), уредник холандско-фламманског тромесечника Vuursteen (Kremen) и помоћни уредник Modern Haiku-a (USA). Колико је тешко обављати толико озбиљних задатака које пред Вас постављају часописи велике међународне репутације? Шта би био Ваш савет хаику песницима који би желели да побољшају умеће писања и можда објављују у овим часописима?

МВ. Никада није тешко радити ако у томе уживате. Понекад ваља обавити доста посла за кратко време, али то не значи и да је он тежак. Поред тога, већину стварно тешких послова, као што су дизајн, коректура, продукција и дистрибуција, обављају други. Најбољи савет који бих дао хаику песницима, без обзира на то да ли желе или не да објављују своје радове, јесте да читају много хаику. Морате то чинити да бисте могли да уочите разлику између квалитетних и неквалитетних песама. А како писање хаику није само питање инспирације већ и умешности, потребно је радити и на њој. Мора се произвести квантитет да би се дошло до квалитета. А морају се и писати лоши хаикуи да би се могли писати добри.

СВ. Године 2005. основали сте властиту издавачку кућу. Можете ли нам нешто рећи о њој и Вашим пројектима везаним за њу?

МВ. Неке издавачке куће у Холандији штампају књиге хаику песама, али углавном са јапанског у преводу на холандски... Недавно је неколико издавача, који су објављивали хаикуе на холандском, престало са радом. Тако сам одлучио да сам покушам. Књиге које ја издајем мале су по величини и све ручно рађене. Прва је била збирка мојих хаикуа и неких есеја, следећа - ренга коју смо саставили немачко-амерички песник Horst Ludwig и ја, а трећа - збирка хаибуна Јас Vroemen-а, холандског хаићина коме се дивим. Планирам да објавим књигу хаику песама Јеанине Хоедемакерс, песникиње која је већ објавила седам књига. Неке од њих укључују и неколико хаикуа, али ће ово бити њена прва књига састављена

само од хаикуа и сенрјуа. Schrijverke је мала кућа, која објављује само једну, највише две књиге годишње. Тако сам сигуран да могу очувати добар квалитет.

СВ. Ваше хаику песме су објављене у низу светских часописа, преведене на многе језике а објавили сте и неколико књига хаикуа и ренги. Јесте ли задовољни својим постигнућима и на какав одјек је Ваш рад наишао у јавности?

МВ. Мој став је такав да ми је увек драго када се неки мој рад негде објави, а у реду је и обрнуто. Тако никада нисам разочаран, а заправо могу рећи да сам прилично задовољан тиме како су моје хаику песме прихваћене.

СВ. Када и како сте се упознали са хаику поезијом?

МВ. Пар година пре 1980. заинтересовали су ме неки чланци о хаикуу које сам прочитао у неким часописима. Онда сам купио књигу Een pieuwe maan (Пун Месец) у чијем уводу је дата обимна историја јапанског хаикуа и описане његове карактеристике, а садржи на стотине хаикуа у преводу на холандски. Ова књига, коју је приредила J. Van Toogen, подстакла је многе у Холандији и Фландрији (област Белгије у којој се говори холандски) да читају и пишу хаику, слично као што је то био случај са Блајтовим књигама на енглеском говорном подручју. Отада се активно бавим хаикуом.

СВ. Шта за Вас представља хаику и зашто сте одабрали ову древну поетску форму да изразите своја унутрашње биће?

МВ. Професионално сам се бавио писањем као новинар и као референт за односе са јавношћу, али лирика никада није била мој начин изражавања. Хаику у суштини и није лирски поетски облик. Кратак је и концизан. Не говори о стварима, свету, стварности, већ им допушта да говоре сами. Начином на који нам приказује ствари, допушта нам да са њима ступамо у емотивни везу. Те особине су вероватно оне које су учиниле да се одредимо за хаику као средство помоћу кога могу на најбољи начин да се поетски изразим.

СВ. Можете ли се сетити првог хаикуа који сте написали?

МВ. Нисам сигуран да је први, али је свакако један од првих и - први који је објављен: over het water / achter taken gevangen / een bloedrode maan. У преводу:

*преко воде
успаљен иза грана
црвени месец*

СВ. Када сте га написали и под чијим утицајем?

МВ. Написао сам га 1981, а објављен је 1982. у часопису VUURSTEEN, чији сам сада ја један од уредника! Највећи утицај на мене је извршила књига „Пун месец“, коју сам већ поменуо. И стога, свакако, јапанска хаику поезија.

СВ. Шта мислите о светском хаику покрету? Зашто се, по Вама, хаику толико раширило свуд по свету више но иједна поетска форма?

МВ. Нисам сигуран да се хаику пише више од било којег другог поетског облика. Али одиста сматрам да је међународна размена поезије и мишљења међу хаику песницима шира него међу неким другим. Хаику је, по мом мишљењу, толико привлачан због његове две особине: краткоће и пажње која је усмерена на чудо и тајну постојања.

СВ. Како је ваше виђење хаику света? Да ли се он развија или стагнира у поређењу са његовим јапанским коренима? Сматрате ли да се данас хаику пише успешније него пре више стотина година?

МВ. Верујем да се међународни хаику развија и да ће то наставити да чини. Као што сам рекао на једном другом месту (1), по мом мишљењу, песници са Запада су прихватили јапански хаику а онда га прилагодили својим језицима, поетским потребама и културним контекстима. Тешко је, ако не и немогуће, да кажем да ли се данас хаику пише успешније него у прошлости. Јер – шта је мерило успеха? Популарност? Или квалитет? Или нешто друго? За мене је хаику успешан када саопштава неко основно интуитивно, пре него рационално, схватање стварности онаквом каква она јесте. Ако и само један читалац тако доживи хаику, онда је тај хаику успешан.

*deep autumn ...
walking barefoot
on my mother's grave*

Pamela A. Babusci

*после развода
похабан месец
у сваком прозору*

*неверни муж
уклања коров у врту
непрестано*

*дубока јесен...
босоног ходом по
гробу своје мајке*

(Са енглеског: Бојан Коцић)

ALBANIA

*Autumn yellow leaves,
they are slowly falling,
a woman towards aging.*

Kujtim Agalliu

*Пада полако
жуто јесење лишће,
жена сходно старости*

ITALIA

*the snow melts --
for the whole winter
the flowers on the wrong grave*

Vincenzo Adamo

*топи се снег –
целе зиме цвеће
на погрешном гробу*

*sera d'autunno ...
una vecchia canzone
riavvolge il tempo*

*nei vicoli
profumo di zagare ...
il resto mi sfugge*

*promesse...
già fiorito di rosso
il melograno*

Lucia Cardillo

*јесење вече
једна стара канцона
враћа ми време*

*улицама
мирис наранџастих цветова...
остало ми измиче*

*обећања ...
већ процветао црвено
нар*

(Са италијанског: Д.Ј.Ристић)

FRANCE

*avant d'être conçu
j'étais une petite chambre
- porte fermée à clé*

*matin d'été
ma femme n'a pas bien dormi
- je tue les mouches*

*j'ai peur du soleil
dit-elle soudain en marchant
- juillet deux-mille-vingt*

Jean Antonini

*пре зачећа
био сам мала соба –
закључаних врата*

*у летње јутро
жена неспавања –
убијам муве*

*плашим се сунца
рече она у ходу изненада
-јули две хиљаде двадесета*

СВ. Какво је Ваше мишљење о старим јапанским мајсторима? Сматрате ли да је њихова вредност можда прецењена?

МВ. Нема објективног начина да се дође до закључка да ли је иједан хаику мајстор, класичан или савремен, прецењен или потцењен. Процене су променљива категорија. Направио бих поређење са сликарством: мој земљак Винсент ван Гог је током читавог живота продао само једну слику, а погледајте каква је данас потражња за његовим платнима! Могао бих и да признам да ме многе хаику песме јапанских мајстора много не дотичу и да бих одбио да их објавим! Ово делимично има везе са историјским приликама: ја сам рођен тачно 300 година после Башоа, у потпуно другачијој земљи, чије су се друштво и култура развијали на сасвим другачији начин. Међутим, много је хаикуа древних јапанских мајстора које не губе на значају и показују да се хаику, било да је писан пре неколико векова или данас, бави, како бих рекао, питањем суштине постојања. Тако хаику поезија не само да укида границе међу људима већ их и повезује кроз векове!

СВ. Шта мислите о савременим хаику песницима уопште и која имена бисте навели као посебно успешне хаику песнике?

МВ. Као у било којој уметности, и у хаикуу ћете наићи на лоше, осредње, боље и велике пароксијане. Нема објективног начина да се направи разлика између ових категорија; то је изузетно субјективна и лична ствар. Ипак, по мом суду, има неколико врхунских хаику песника. Али, ако бих навео пар имена, касније бих зажалио што сам неке друге изоставио. А помислио бих и да су чак и они које бих могао да сврстам у нижу категорију написали неке од најбољих хаикуа, па би било крајње неправедно да их не поменем. Стога не бих помињао имена.

СВ. Читава дебата се води о томе шта је, а шта није хаику. Постоји низ дефиниција хаикуа и још увек прилично неслагања када су у питању његова форма, садржај и стилске фигуре које могу или не могу користити, а што све доводи до различитог начина писања хаикуа и песничких израза. Посебно су се у Америци водиле многе дискусије и уложено прилично труда да се изнађе дефиниција хаикуа за Запад, тако да је Хаику друштво Америке основало чак и одбор који је требало да сачини коначну дефиницију. Може ли се хаику дефинисати? Ако може, шта би била Ваша дефиниција?

МВ. Сигуран сам да нема коначне дефиниције хаикуа. Можда је то разлог што се дебате непрестано воде. Хаику се може дефинисати само самим собом. Прошле године сам прикупио дефиниције хаикуа 28 хаику песника из 18 различитих западних земаља и открио да није било ни једне исте! Уложио сам све своје знање да извршим анализу ових дефиниција у чланку *The Essence of Haiku as Perceived by Western Haikai* („Суштина хаикуа како је види хаиџин са Запада“). Тај чланак је објављен на немачком, француском и холандском, а енглеска верзија ће бити штампана у *Modern Haiku*-у у лето 2007. На основу те анализе дошао сам до закључка да је „у сржи онога што хаиџин са Запада сматра суштином хаикуа комплекс међусобно повезаних интуитивних идеја о садржају стварности“. Хтео бих овде да нагласим да то испитивање нема везе са суштином хаикуа, која, по мом мишљењу, измиче свакој дефиницији, већ са перцепцијом те суштине.

Хокусаи: Аутопортрет, цртеж

СВ. Какво је Ваше мишљење о модернизацији хаикуа (кључне речи, одступање од изворне форме и суштине...)?

МВ. Све је то део онога што сам назвао адаптационом фазом хаикуа. Нити је лоша, нити добра. Битно је оно што у свом есеју називам побуђивањем егзистенцијалног одјека код читаоца. Ако се то деси, онда модернизација има смисла. Понављам да хаику не следи правила, већ да правила следе хаику.

СВ. Мада је хаику поезија најраширенија поетска форма која се данас пише у свету, још увек је (чак и после више стотина година) њено тржиште ограничено и мало. Реч професионалних критичара се о њој ретко може чути. Вероватно је тако свуда у свету... Како бисте Ви то објаснили? Може ли ишта да промени положај хаикуа?

МВ. Један од разлога који вероватно негативно утиче на стање хаикуа јесте то што превише људи, без много размишљања, објављује било шта под именом хаику (иако те песме, када је у питању форма, могу да наликују хаикуу, у већој или мањој мери). Мада су хаику песници, по мом мишљењу, аматери, бар већина њих, ако не и сви, требало би да се професионалније односе према ономе што приказују у јавности. Хаику песници су можда превише фини једни према другима јер одобравају много тога што им се понуди да прочитају, па тако не доприносе да се побољша квалитет хаику продукције. Но, био хаику поштован мање или више, то не утиче да он буде ни бољи ни лошији. Све што можемо да учинимо јесте да пишемо и да будемо селективнији у објављивању. Ако се побољша положај хаикуа, одлично, ако остане лош, опет је добро. Јер значај хаикуа не зависи од његовог статуса, већ од његове вредности као уметничког облика.

1) Увод у Gwiazda za Gwiazda, пољску антологију европских хаикуа, коју је приредила и издала Ewa

2) Thomaczewska; Krakov, 2005.

Превод: Саша Важић

КОНКУРСИ

**ХАИКУ КОНКУРСИ
3rd SANTOKA
INTERNATIONAL HAIKU
CONTEST**

1st Place

*у бесаној ноћи
лутам са Сантоком –
без сакеа*

Dragan J. Ristić, Serbia

2nd Place

*само старац
у празној кући
сам као бог*

Vasile Moldovan (Romania)

3rd Place

*зимска тишина
тежина сунца
на голој грани*

Teresa Okafor (Nigeria)

Highly commended

*У касну јесен
чујем само грактај вране.
Сунца више нема.*

Nela Augustić (Croatia)

*граница
дете се игра жмурке са
крвавим месецом*

Hifsa Ashraf (Pakistan)

*лунарна еклипса
један месечев цвет
будан у мраку*

Ron C. Moss (Australia)

SOKA MATSUBARA 2019

**International Haiku Competition
Honorable Mentions
(Hasegawa Kai selected)**

松の木、空へ行く蟻の行列

*Стабло бора.
Мравља аутострада
води у небо.*

Zoran Doderović, Serbia

*nuit d'août
une étoile tire un trait
jusqu' a la mer*

Danièle Durteil

*августовска ноћ
једна звезда повлачи црту
све до мора*

*premières gelées
j'envie le sommeil des carpes
au fond de l'étang*

Anne Brousmiche

*први мраз
завидим шаранима на сну
на дну рибњака*

(С француског:

Љиљана Прошић Краковић)

FRANCE/GERMANY

*Fotoalbum –
die Umarmungen
aus dem letzten Jahr*

*Honigmond
wir teilen
die erste Melone*

*Besuchszeit –
sie legt rouage auf
ihr lächeln*

Eleonore Nickolay

*Фото албум
загрљаји од
претходне године*

*Медени месец
делимо
прву лубеницу*

*Време посете –
она ставља руж на
свој осмех*

LE CONCOURS INTERN.

HAIKU 2020

(le Journal des interférences culturelles roumano-japonaises HAIKU)

II. Section française/
Secțiunea francezăPremiul întâi/Premier prix/
First award*Alerte au COVID-19 –
la petite met un masque
à sa poupée*

Christiane RANIERI, France

Premiul II/ Second prix/
Second award*Un pin de cent ans –
ils ont mis trois heures
pour le couper*

Jean ANTONINI, France

Premiul 3/ Troisième prix/
Third award*Vague de chaleur
le vol lourd
d'un pigeon*

Nicole POTTIER, France

Mențiuni/ Mentions (7)

*Трг Републике –
очи се задржаше
на гугуткама*

Dragan J. RISTIĆ, Serbia

III. English section/
Secțiunea engleză
Premiul întâi/ First award/

Premier prix

*One flying soft snowflake
suddenly became a tear
on the child's warm face.*

Katica BADOVINAC, Croatia

Premiul 2/ Second award/
Second prix*Self isolation ...
from nowhere - cherry petal
on my balcony*

Boris NAZANSKY, Croatia

Premiul 3/ Third award/
Troisième prix*Wet noon
a flock of birds crosses
the rainbow's arc*

Anthony OBARO, Nigeria

Mențiuni/ Mentions (6)

*Мирис јесени
на бакином орману –
зреле дуње*

Zoran DODEROVIĆ, Serbia

The 8th AKITA
International Haiku
Contest for 2019
(English Section)(Theme: impermanence;
change; mujō)

Award Winning-Haiku

*scented twilight...
the reason dragonflies
pause in flight*

Kala Ramesh (Pune, India)

*moving house
they plant a rose tree where
their dog was buried*

Minal Sarosh (Ahmedabad, India)

入選 Honorable Mention (10)

*Howling wind
old hen in fear
leaves the nest*

Izeta Radetinac (Novi Pazar, Srbija)

The II International
Haiku Festival
“SRPSKO PERO” 2019.

Nagrada „Haiku sveta“

*јутарња кожа
мапа
сна*

Jim Kacian (USA)

Похвале (10)

*Млад месец –
скупљају се звезде
у оку сове*

Branislav Brzaković (Serbia)

*стари речник –
ветар тражи речи
за летњи хаику*

Zoran Doderović (Serbia)

*повратак с мора –
кроз прозор моје собе
исти сунчев зрак*

Dragan J. Ristić (Serbia)

GERMANY

*Sonnenuntergang.
Der Klang des Meeres
wird dunkler**Duftender Wald.
Verschwinden will ich,
im Amsellied*

Volker Friebe

*Залазак сунца.
Звук мора
све тамнији.**Мирисна шума.
ја бих да нестанем
у поју коса.**Laue Sommernacht
Geisterhaft der Unken Ruf
Johannisfeuer.**Ich kenne den Ort
Und ahne die Stunde und
weiß nicht wann und wo.*

Matthias Mala

*Топла летња ноћ
Сабласан зов жабе бураче
Ивањданске ватре.**Знам то место
и слутим тај час, а
не знам када и где.**aus heiterem Himmel
erneut der Internationalismus
in meinem Garten*

Peter Rudolf

*из ведрога неба
обновљен интернационализам
у мојој бапти*

T21. МЕЛНИШКИ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЈАТА – 2020

I награда

меланхолија -
гробар спаљује лишће
на сеоској цести
Goran Gatalica, Croatia

II награда

ветар положи
саксију са рузмарином –
сестра се удаје
Igor Braca Damnjanović, Serbia

лист дуда –
свилена чаура
утија месечину
Branislav Brzaković, Serbia

III награда

таласи реке
као и моје мисли
одлазе негде
Ljubinka Tošić, Serbia

легох да спавам
до прозора – мачкица
сад нас је двоје
Marina Dodevska, North Makedonia

Отличие
небо након кише...
разливане звијезде
у очима коња
Ivan Gačina, Croatia

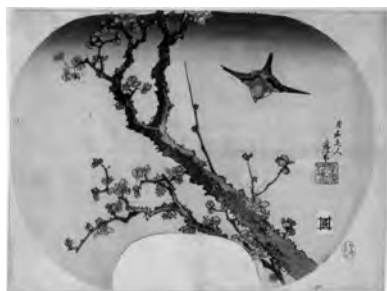
ODŽACI 2020.

I НАГРАДА

Побели поље
По њему капи крви –
град уби малине.
Svetlana Cvetičanin, Niš

II НАГРАДА

Ниски облаци.
Кућица стубом дима
спојена с небом.
Borivoje Sekulić, Lačarak

Хокусаи: Цветови трешње и славуј, цртеж

III НАГРАДА

Снове сновијају
птице у кавезима
полетеле су.
Neda Sovilj, Novi Sad

ПОХВАЛЕ

по терасама
свако сам пије кафу
и ћути за се
Milenko Ćirović Ljutički, Beograd

Олујни ветар
Куд ли ћеш се ти скрити
млади месече?
Damir Janjalija, Beograd

Заједно плове
Река, рибар и рибе,
Свако свом ушћу.
Čedo Kovačević, Novi Beograd

Пролећно сунце
Греје старачка леђа.
Улица пуста
Radoslav Džudović, Kosjerić

У старом писму
љубавна је порука
прерасла у брак.
Milad Obradović, Rogatica

у загрљају
ваљају се улицом –
лишће и вода
Vukosav Delibašić, Nikšić

Девојке газе
зрело грожђе у бадњу –
беле бутине.
Doderović Zoran, Novi Sad

Чамац реже
водено огледало –
и небо се дели.
Ranka Grković, Novi Sad

Капље са крова.
Киша опрала небо
и сада га џеди.
Aleksandar Obrovski, Novi Sad

ни лепих зуба
ни заразних осмеха
заштитне маске
Boris Nazanski, Zagreb

НАГРАЂЕНИ ХАИКУ ЦИКЛУС

Danja Doroški, Beograd

*zerbrechlich
meine Wünsche - fliegen
mit dem letzten Blatt*

*Feuerpause
der magere Schatten
eines alten Hundes*

Claudia Brefeld

*крхке су ми
жеље - лете са
последњим листом*

*пауза у паљби
мршава сенка
неког старог пса*

*Gelbes Ginkgoblatt.
Achtlos im Rinnstein liegend.
Aus der Sommertraum.*

Gisela Gulpen

*Жути лист гинка
немарно у олуку.
Из летњег сна.*

*Abstandsregelung.
Endlich Platz auf den Stühlen -
für tote Freunde.*

*Der weiß alles. Nur -
keine Ahnung vom Echo
zwischen den Zeilen.*

Ingo Cesaro

*Правило дистанце.
Најзад на столицама
место за мртве.*

*Тај зна све. Само
нема појма о одјеку
између редова.*

I награда

муљање грожђа
уз смех девојачки
слађа је шира
Zoran Doderović, Serbia

II награда

зрикавци и
јесен чулних боја –
вино већ врли
Dušan Mijajlović Adski, Serbia

III награда

летње поподне –
остатак у винској чаши
мирише на још
Dragan J. Ristić, Serbia

*des Meisters Pinsel
nach einer Melodie
unhörbar geführt*

*seit Tagen schon
eine Leiter am Birnbaum
lehnt leicht auch am Wind*

*hiesige Äpfel -
verführerisch das Lächeln
der Verkäuferin*
Klaus-Dieter Wirth

кичицу маестра
нечујно води нека
мелодија

данима већ
лестве уз дрво крушке –
подупире их ветар

овдашње јабуке -
заводнички осмех
продавачице

(С немачког: Д.Ј. Ристић)

SWEDEN

*gryning
en kyckling stilla
i sitt ägg*

Anna Maris, Sweden

зора
тиле је још
у свом јајету

CANADA

*back at
the antique shop to see
what's new*

Louise Beaven

враћам се у
антикварницу да видим
шта има ново

BEST OF ISSUE Vol. 3,
“Autumn Moon“2019

Honorable Mention

*Jesenji vetar
nakostrešio
bodlje ježa*
Zoran Doderović, Serbia

MANDY'S PAGES
Annual Tanka Contest 2020

FIRST PRIZE

„Баи се радујем
да се већ очекује
слетање на Марс“
рече ми мој комишија
деведесетдвогодишњак
Dragan J. Ristić

SECOND PRIZE

желим
један последњи разговор
с мајком –
њене речи су увек
тако брижљиво одабране
Anne Louise Curran

THIRD PRIZE

новембар
мирис морске соли
у бурним ветровима
муцуле грле носаче мола
галебови ту спуштају ноге
an'ya

The First Prize

*Иза леђа му језеро.
Заует мејловима
странац на одмору.*
Aleksandar Prokopiev (N. Macedonia)

The Second Prize

*Зелене сенке
кроз кућу –
очи моје мајке*
Anne Curran (New Zealand)
*Мајчина смрт –
попут неочекиваног лишћа
ме окружује*
Zoe Savina (Greece)

The Third Prize

*Стари маслињак.
Размишљам о мом деди
и другом мору.*
Katarina Fijamengo (Serbia)
*јутарњи зраци
пробијају облаке –
пупољци руже*
Dragan J. Ristić (Serbia)

*месећ танак ко жилет
како су дубоки
ожиљци издаје месец*
Vandana Oarashar (India)

Pohvaljeni

Anna Cates (USA),
Stoianka Boianova (Bulgaria),
Jim Kacian (USA),
Rashmi VeSa (India),
Zoran Raonić (Montenegro),
Daniela Misso (Italia),
Dan Iulian (Romania).

THE 74th BASHO MEMORIAL
English Haiku Contest (英語の部)

Grand Prizes (特選)

*Центар експлозије
А-бомбе – дуг низ лампиона
тече реком Мотојасу*
流燈の列の長さよ爆心地
Adam Kajzer, Poland
*Дворац се види
са било ког места у граду –
високо јесење небо*
どこからも城見ゆる町天高し
Kyoko Shimizu, Japan

Honorable Mentions (入選)

*Тмурно јутро –
хладан ветар дува
кроз наше душе*
寒風や心うつろな暗き朝
Zoran M. Jovanović, Serbia

ITO EN 2020
Oi Ocha Shihaiiku Contest

AWARD FOR EXCELLENCE (9)

дан мајке

причам унуцима

о својој мајци

Stephanie Visaya Bose, USA

SPONSORS' AWARD (HIA)

свици...

где одосте сви ви

другари из детињства

Natalia Kuznetsova, Russia

MERIT AWARD

Ујка и ласте –

свако од њих поправља

свој оштећен дом

Tatjana Stefanović, Serbia

KUSAMAKURA 2020

Tokusen – Second Prize

Лист дуда –

свилена чаура

утија месечину

Branislav Brzaković, Serbia

23. LUSBREG 2019.

2. награда „АФРОДИТА“

распукла диња

замирисала је у њеном

деколтеу

Zoran Doderović, Serbia

Хокусаи: Светски утицајна личност, цртеж

OROSLOVJE 2020.

**Kategorija 3.A. - Haiku na zadanu
temu "magla" – strani**

1. nagrada

raspelo uz cestu

magla obavija Isusa

novim pokrovom

Cezar-Florin Ciobica, Rumunjska

2. nagrada

Kače vrhove

krovova - prvi zraci

nad ponorom magle

Jovanka Božić, Srbija

3. nagrada

maglena noć

koliko je puna nade

zalutala zvijezda

Tomislav Sjekloća, Crna Gora

Kategorija 4. -

Haiku na zadanu fotografiju

1. nagrada:

stari ribnjak

još jedna žaba razbila

mjesec na komade

Cezar-Florin Ciobica, Rumunjska

2. nagrada

Šljunkom iz šake

dečak sluša zvuk vode.

Krugovi se šire.

Jovanka Božić, Srbija

3. nagrada

kamen je bačen –

kružnice odnose

nebesko zlato

Karmen Jurčević, Hrvatska

IRAN

دوش یم بآ فرب
دزی یم ایرد مرادک هب
کی فرب مردآ ی ایور

امئاد

ندیور لایخ رد

میری نام یم هدی رب تخرد هب

Ali Abdollahi

Топи се снег –

у које се море улива

сан Снешка Белића

Стално сањамо

о цветању, ал' ми смо

посечено дрвеће

(С немачког: Д.Ј.Р.)

BIH

otpade dugme –

sad stomak pokazuje

svoj stvarni oblik

jesenjem vjetru

nije se dopao rad

moga frizera

iznuren starac

vuče prašnjavim putem

noge i sjenku

Midhat Hrnčić

čekam poštara

u uši pretvorena

i snijeg je tih

nježno s prašinom

možda si to ti,

ondašnji

okrilatilo

lišće u igri s vjetrom

do neba leti

Adnana Karahasanović Zeljković

ИСТОРИЈА ХАИКУА У АУСТРАЛИЈИ

ПРВО ОТКРИЋЕ 1899. ГОДИНЕ

Верује се да је наредни хаику Роберта Крафорда (Robert Crawford) први објављени аустралијски хаику (1899):

Flannel-flow'rs dancing *Фланелско цвеће плеше*
To the dawn on the hill-tops... *До зоре на врху брда ...*
The Vision of Spring! *Визија пролећа!*

Све до 60-тих година прошлог века није било неких битних позивања на хаику у Аустралији.

ОЖИВЉАВАЊЕ: 60-тих године

Дивно представљена збирка хаику поезије, коју је превео и саставио Харолд Стјуарт (Harold Stewart), а издао „Charles E. Tuttle“, постала је добро познат извор за упознавање аустралијских читалаца са јапанском књижевношћу. Године 1960. појавила се збирка „Звона на ветар: година јапанског хаикуа у стиховима на енглеском“ (A Chime of Windbells: A Year of Japanese Haiku in English Verse), за којом је 1969. следила „Мрежа свитаца: јапански хаикуи и хаику слике“ (A Net of Fireflies: Japanese Haiku and Haiku Paintings). Мада су ове песме пре биле тумачења него преводи и дате као римовани куплети, задржале су ‘дух хаикуа’ оригиналних стихова. Привукле су велику пажњу и много пута прештампане, инспиришући многе да се посвете истраживању хаикуа.

ЦЕНИС М. БОСТОК (JANICE M. BOSTOK): ПИОНИР АУСТРАЛИЈСКОГ ХАИКУА

Сматра се да је Ценис М. Босток први значајан аустралијски хаику песник. У другој половини 60-тих година, изолована у североисточној Викторији, посветила се писању. Са хаикуом се упознала преко књига превода на енглески језик у издању „The Peter Pauper“-а. Почетком 70-тих година почела је да објављује радове, посебно у САД-у. Била је под утицајем Башоа и Шикија, преко Хекигота и Ипекира, па до Мајкла Меклинтока, Елизабете Серл Ламб и Марлине Моунтин.

Године 1972. основала је први аустралијски хаику часопис Tweed (1972-1975). Објавила је десетину књига поезије и подучавала многе амбициозне хаику песнике. Преминула је 2011.

РАЗВОЈ: 70. – 90. год

Аустралијски песник Роберт Греј (Robert Gray) укључио је хаику у своје збирке; много онога што је написао било је под утицајем хаикуа. Прву збирку је објавио 1970.

Године 1977. Норман Стоукс (Norman Stokes) објављује „Естротске песме“ (The Ostrat Poems), прву књигу хаику поезије Аустралијанца објављену у Аустралији.

Године 1985. Норман Талбот објављује збирку „Келијеви хаику и друге стазе у супротном смеру“ (The Kelly haiku & other widdershin tracks) (Nimrod Publications). Талбот је био веома поштован као академик, песник и издавач и утицао је на многе писце да заволе хаику, мада у традиционалној 5/7/5 форми.

Године 1988, када се у Бризбејну одржавао „World Expo 88“-јапанска авиокомпанија (JAL) спонзорише хаику конкурс за децу. Жеки Мареј (Jacqui Murray), бризбејнски песник и професор, изабран је за координатора, уз асистенцију Џона Најта (John Knight) и Роса Кларка (Ross Clark). Џек Стам (Jack Stamm), амерички хаику песник и дугогодишњи становник Јапана, **Казуо Сато**, професор компаративне књижевности на Универзитету Васеда и **Канеко Тохта**, председник јапанског Модерног хаику удружења долазе у Бризбејн да одрже стручно предавање. JAL је платио авионску карту до Бризбејна Џеку Стаму и професору Сатоу да би преузели улогу судија, заједно са професором Акројдом. На конкурсу је учествовало на хиљаде деце. Ово искуство је довело до оснивања групе „Paper Wasp“, која је од 1994. била отворено за чланове.

RUSSIA

Пятачок солнца
беспокойно ерзае
по дну фонтана

Опадает пион
Она – неужто уж лето
Опадает пион

Сгинь, сгинь,
веко с левого глаза!
София Русинова (1965-2005)

Петкопејка сунца
немирно се врпољи
по дну фонтане

Опада божур
Она -зар је већ лето
Опада божур

Нек нестане, нек нестане,
очни капак са левог ока!
 (Са руског: Н. Л. Стојановић)

CROATIA

jesenji vjetar
most se ogrće plaštom
šuštavih boja

jutarnja magla
pričinja li mi se to
pjesma slavuja?

studena večer
susret prve pahulje
i zadnjeg lista

Boris Nazansky

napuštena pruga -
krajolik bez putovanja
u očima putnika

Đurđa Vukelić Rožić

Почетком деведесетих Клариса Стајн (Clarissa Stein) покреће годишње такмичење за хаику са аустралијским укусом и објављује резултате у годишњој антологији „Семе мака и лорово дрво“ (Poppy Seeds and Laurel Tree). Такође, у јуну 1994. књижевни часопис Famous Reporter објављује своју прву рубрику за хаику коју је уређивала Лин Ривс (остала на тој дужности до гашења часописа 2012). Касније, 1994. група „Paper Wasp“ објављује антологију „Ветрови Вотла: аустралијска хаику ниска“ (Wattle Winds: an Australian haiku sequence) у којој су заступљени Џон Најт, Рос Кларк, Жеки Мареј и Џек де Видас. Убрзо након тога појављује се прво издање paper wasp-а (лето 1994/95), збирке еротских хаикуа.

Током 1997-1999 уредници Џон Берд (John Bird) и Џенис М. Босток уредили су „Прву антологију аустралијског хаикуа“ (The First Australian Haiku Anthology). Haiku sans frontières: une anthologie mondiale, коју је 1998. уредио Андре Дум (Andre Duhaime), је двојезична антологија у којој су представљене земље широм света у којима се пише хаику. У њој су заступљени радови Џенис М. Босток, Роса Кларка, Џека де Видаса, Џона Најта, Жеки Мареја, Лине Ривс, Сјуа Станфорда и Џона Тарнера (у одељку за аустралијски хаику).

ХАИКУ ДРУШТВО АУСТРАЛИЈЕ (HaikuOz) И ОСТАЛА ДЕШАВАЊА

Године 1999. у Хобарту је основана хаику група „Watersmeet“. Њен председник Лин Ривс позива Џима Кејшна да одржи радионицу приликом његове посете Аустралији 2000. У то време он се среће са водећим хаићинима у неколико земаља и говори о оснивању Светске хаику асоцијације. Због интересовања које је ово подстакло Џон Берд је сматрао да је то било идеално време да се покрене хаику друштво Аустралије. Идеја о националној организацији већ је била присутна неко време а до 2000. створени су неки предуслови за њено формирање. То се посебно односи на „Прву антологију хаикуа Аустралије“ (The First Australian Haiku Anthology /ФАНА/), на којој се радило од 1997. до 1999. и коју су уредили Џон Берд и Џенис Босток, која је објавила пристојан корпус хаикуа аутора из Аустралије, њих 82, и која је указала на могућност националног хаику идентитета. Крајем 2000. Џон окупља изванредан број хаићина из целе земље да оснују електронску организацију HaikuOz. Првих неколико месеци је био први који је био задужен за односе са јавношћу/секретар, а затим је ту улогу априла 2001. преузела Лин Ривс. Од 2002. Сју Мил, Џенис Босток, Катрин Самјуеловиц (Katherine Samuelowicz) и Рон Мос су један за другим заузимали то место, свако око годину дана, док 2006. није основан управни одбор.

Почетком 2001. Џон Најт и Лин Ривс врше избор хаикуа за вебсјат Светске хаику организације, као и за аустралијски часопис Underground Testing. Те исте године је почела са радом и издавачка кућа „Pardalote Press“ (власник и директор: Лин Ривс). „Pardalote“ је објавио низ хаику збирки – Лине Ривс, Грејема Нана, Џоди Хавторн, Вотерсмита, Беверли Џорџ и Питера Макроуа. „Post Pressed“ (директор и уредник: Џон Најт), објављује многе хаику наслове песника из Аустралије и Новог Зеланда, почев од Ернест Берова „162 хаикуа: ниска о корејском рату“ (162 Haiku: a Korean war sequence, 2000).

У јулу/августу 2002. Розана Ликери покреће и уређује електронски часопис Stylus Poetry Journal. Обухватао је рубрику за хаику коју је уређивала Џенис Босток, а њу је касније наследио Данкен Ричардсон (Duncan Richardson). Питер Макроу почиње 2005. да води рубрику за хаику у Роам, билтену Удружења песника Мелбурна. Годину дана касније Џон Берд оснива електронску антологију „Хаику сањарење о Аустралији“ (Haiku Dreaming Australia) као реакцију на неке нежељене последице глобализације хаикуа.

Године 2006. Paper Wasp објављује „Другу антологију хаикуа Аустралије“ (Second Australian Haiku Anthology), уредници Џенис М. Босток, Катрина Самјуеловиц и Ванеса Проктор. Дон Брус замењује Лин 2008. Синтија Роу (Cynthia Rowe) постаје председник (2011), Линет Арден (Lynette Arden) потпредседник (2012) а Грег Пико (Greg Piko) секретар (2010). Тренутно је Ванеса Проктор председник, Линет Арден потпредседник а Родни Вилијамс секретар.

*glatko jezero
tiše od dječjeg sna
plove oblaci*

*večernje zvono
s požnjevenog polja
odaziv vrane*

Nina Kovačić

*pješčana plaža
otisak stopala bježi
s prvim valom*

*crkvena zvona
ptice odlaze
ljudi dolaze*

Slobodan Pupovac

*zašto se netko
drugi nije rodio
umjesto mene?*

*od koljena
do koljena –
Isus i ja*

Zoran Mimica

MONTENEGRO

*Od pune kuće
Istrajava još samo
Temeljna zmijsa.*

*Dunja na groblju
Ograđena sjenkama –
I sama tamni.*

*Uklanjaju lipu
Sa trotoara kod pošte –
S njom i umrlice.*

*Javorov list –
Dugine boje pale
U mutnu lokvu.*

Zoran Raonić

Као председник, Беверли Џорџ је организовала и сазвала 2009. велику међународну хаику конференцију, четврту конференцију Пацифичког приобаља у Теригалу (Нови Јужни Велс). На њој је било више од 57 учесника из 7 земаља, трајала је четири дана и окупила хаиџине из целе Аустралије да поделе своја искуства и заједно уживају у хаикуу. Осамдесет делегата је присуствовало представљању реферата. Мартин Лукас, уз асистенцију Стјуарта Квајна (Stuart Quine), први пут је представио свој сада познат реферат 'Хаику као поетска магија'. Сто људи је присуствовало кукају и читањима у Госфору/вртовима Едогаве, на којима је био присутан градоначелник Госфорда, као и конзул и вицекозул Јапана у Сиднеју.

Године 2011. *Paper Wasp* објављује „Трећу антологију хаикуа Аустралије“ (Third Australian Haiku Anthology), уредници Жеки Мареј и Катрин Самјуеловиц, а 2013. „Опало воће:аустралијски хаикуи“ (Windfall: Australian Haiku), први годишњак аустралијског хаикуа, који уређује Беверли Џорџ, а објављује „Blue Giraffe Press“ (Питер Макроу).

ТРЕНУТНО СТАЊЕ АУСТРАЛИЈСКОГ ХАИКУА

Хаику друштво Аустралије (HaikuOz) је електронско и чини га више целина. Његово руководство обухвата покровитеља, председника, потпредседника, секретара, веб менаџера и мали одбор. Већина онога што се поставља на сајт достављају председници разних малих аустралијских хаику група и спољни сарадници који обавештавају о догађајима, могућностима објављивања и конкурсима. Председник се бира на четири године.

Као и у Јапану, мале групе су срце и душа писања аустралијског хаикуа. Ово су песме опажања, тако да је добро што су групе регионалне, у којима чланови размењују своје доживљаје урбаних или руралних пејзажа. Ове групе обухватају „Cloudcatchers“ (Северни Нови Јужни Велс, коју води Квендрит Јанг /Quendryth Young/); песничка група јапанског жанра „Bindii“ (Аделејд, коју предводи Линет Арден); „Mari Warabiny“ (Перт, коју предводи Морин Секстон /Maureen Sexton/); „Red Dragonflies“ (Сиднеј, коју предводи Ванеса Проктор); „Watersmeet“ (Хобарт, коју предводе Лин Ривс и Рон Мос); хаику група „Red Kelpie“ (Мелбурн, коју предводи Лорин Форд) и „Ozku“ (Сиднеј, коју предводи Дон Брус). Група 'paper wasp' (Бризбејн, коју предводи Катрин Самјуеловиц) се тренутно не окупља редовно, али се нада да ће то ускоро бити. (Није неуобичајено да се групе мало утишају, а затим поново оживе).

Чинило би се да је од почетка развоја хаикуа у Аустралији постојала жеља да се прикажу наши пејзажи кроз ову песничку форму – погледајте, на пример, конкурс The Bulletin 1899, хаику такмичења Кларисе Стајн на аустралијске теме, прву антологију „paper wasp“-а „Ветрови Ватла: аустралијска хаику ниска“. Famous Reporter је такође подстицао писање хаикуа који одражавају доживљај Аустралије. Међутим, многи Аустралијанци, под утицајем премоћи хаику песника у северној хемисфери, показивали су неодлучност да пишу на теме које су ближе њиховом окружењу. Рад Џона Берда на „Хаику сањарење Аустралије“ учинио је много да уклони ову неодлучност и подстакне богатство слика и израза Аустралије у хаикуу. Онај хаику који је веран аустралијској култури и темама лако проналази пут до публикавања ван земље. Мада је добро видети радове многих аустралијских песника објављене у иностранству, надамо се да ће они подржати и већ постојећа аустралијска гласила.

Дугогодишњи допринос хаику сцени *Paper wasp* ће наставити да даје у електронској форми сада када је престао да издаје папирно издање. Вредна помена је и рубрика за хаику у часопису за поезију FreeXpresSion, коју је најпре уређивала Квендрит Јанг, а затим Синтија Роу. Електронски часописи укључују „Creatrix“ песничке групе „Bindii“. Група „Cloudcatchers“ се бави организовањем гинка за чланове који шетају, пишу, забављају се и дискутују у северном делу Новог Јужног Велса, а чланови групе „Red Dragonflies“ у Сиднеју повремено уживају у гинку у парку или на плажи. У Аделејду група „Bindii“ која се бави јапанским песничким формама ужива у разноврсности и лепоти ботаничких башти.

*игра се зрачак
на лицу дјевојчице
са нјегицама*

*блиставо јутро-
вода њише отпатке
у мутној бари*

*врело поподне-
зрикази појачаше
своје акорде*
Branka Vojinović Jegdić

*jedna po jedna
ljubičica u bukiet –
soba u ljubičastom*

*iz gnijezda
vire oči lastavice –
i moja radost*

*u krošnji nara
zapjeva slavuj – starac
skide kapu*
Slavka Klikovac

POLAND

*cisza we mnie
słyhać tylko krople
wiosennego deszczu*
Małgorzata Formanowska

*тишина у мени
само пролећне кишне капи
настављају да падају*

*partogeneza-
nie mogę doczekać się
wiosny*

*orkiestra dziecięca –
mały trębacz przykłada do ust
butelkę oranżady*
Krzysztof Kokot

И друге групе чине слично на другим местима. Чланови хаику групе „The Red Kelpie“, основане 2014, повремено се састају у ботаничким баштама у Мелбурну да дискутују о хаику и хаику темама (за које су се претходно припремили), одлазе у гинко шетње и размењују своје нацрте хаикуа. Хаикуи чланова који су настали на тим скуповима се размењују путем имеила и добијају коментаре и критике свих који су присуствовали скупу.

Гинко који предводи Лисенко обухвата око четири шетње годишње у различита места око Мелбурна. Гинко који предводи Мајрон одржан је на таквим местима као што су гробља, плаже, ботаничке баште, Храм сећања и река Јара. Песници плаћају учешће на овом догађају, а циљ је да се подстакне писање хаикуа а затим ради на њима, тако да буду погодни за објављивање. Сви су добродошли. Песници који до сада учествовали у овом догађају су: Кевин Брофи, Емили Зое, Мат Хетерингтон, Дај Казенс, Марија Леополдо и Роб Скот. У децембру 2012. Синтија Роу је одржала гинко у Мелбурну са песникињом Пени Хартер.

Хаику песници настављају да промовишу хаику кроз активности у уметничким галеријама, на хаику зидовима, путем хаику графита на изложбама књижара, током читања у баштама, на песничким фестивалима, у возовима, интервјуима на радију, радионицама у школама и са групама писаца, путем сарадње са другим уметницима и фотографима...

У овом кратком прегледу историје хаикуа у Аустралији аутори су користили материјал објављен на вебсајту **HaikuOz**, као и властита искуства и сазнања стечена кроз односе са хаику песницима. Извињававају се због евентуалних ненамерних пропуста и подстичу хаићине који имају више информација да их поделе са нама како бисмо заокружили слику (послати их HaikuOz-у путем контакта секретара /тренутно: Родни Вилијамс/).<https://australianhaikusociety.org/2016/05/19/history-of-haiku-in-australia/>

Истакнути хаићини **Шерон Дин** и **Роб Скот** су у великој мери допринели расправи о нашој историји хаикуа путем својих **докторских дисертација**. Дин је добитник ордена канцелара (Универзитет Грифит) за титулу доктора филозофије коју је одбранио радом „Бела чапља: ауторизована биографија аустралијског хаику пионира Џенис М. Босток“ (White Heron: the authorized biography of Australia's pioneering haiku writer Janice M. Bostok), чији је извод објављен у броју 1.1 електронског часописа A Hundred Gourds. „Аустралијски хаику у глобалном контексту“ (Australian Haiku in the Global Context), скраћена верзија рукописа за књигу и дисертација Роба Скота „Историја хаикуа у Аустралији и појава локалног призвука“ (The History of Australian Haiku and the Emergence of a Local Accent) је представљена у A Hundred Gourds 4:1.

(Са енглеског: **Саша Важић**)

Хокусаи: *Мост и месец*, дрворез

*партогенеза –
не могу да чекам
пролеће*

*дечји оркестар –
мали бубњар прислања устима
флашу лимонаде*

NORTH MAKEDONIA

*свако јутро
голуб по навици
кљуца лим*

*спавам десно
даље од леве стране
уморног срца*

*ништа нема
у мрклом мраку
види се мрак*

Христо Петрески
(С македонског: аутор)

*Неуморна писма –
слатко-горке мрвице
са богате трпезе*

Александар Прокопиев
(С македонског: аутор)

*полноћна стража -
на крстопат
вије пес*

*после дождот
каллива нива без род
грижа за орачот*

Ѓорѓи Димитровски

*поноћна стража –
раскрићем
завија пас*

*после кише
блатњава њива без рода
а орача брига*

Хладно гробље.

*Дуги рукави твог старог капута
ми прсте.*

*Чак и после смрти
успеваш да ме утешиси.*

an'ya (Анђа Петровић) USA

У, наизглед, мирној слици на гробљу, преплићу се контрасти тихе животне динамике: хладноће окружења и топлоте старог капута, препуног присутног-одсуства... Утехом обгрљене хладноћа дана и болно недостајање, сублимирају се у топлину- бришући границе измеђусветова.

Јоцо ефекат, одјек утиска, као ехо, остаје уткан у ту утеху, у непрекинуту бригу и бдење-у будност... Топлина греје руке, прсте, душу, како под капутом, тако и под капом небеском... И све се спасило, обгрљено топлином утехе, са обе стране времена, са обе стране самог живота, тог тајновитог, дарованом нам- временског капута...

ROMANIA

*gară pustie
cine să audă iarba
crescând printre șine*

Mona Iordan

*пуста станица
нико да ослушне траву како
расте између шина*

*rază cu rază
lumina lunii
umple lacul secat*

*în urmele lui
din noroiul proaspăt
răsar stele*

*copaci desfrunziți
drumul părăsit
din nou vizibil*

*doar zborul vrabiei
mai locuieste casa –
sat părăsit*

Marius Chelaru

*зрак по зрак
месечева светлост
пуни језеро*

*у отиску ципеле
на свежем блату
ничу звезде*

*голо дрвеће –
опет се добро види
запуштени пут*

*само лет врапца
још настањује кућу –
напуштено село*

(Са румунског: С. Д.)

Chen-ou Liu, Kanada

ТРИ НАЧИНА ЧИТАЊА ХАИКУА О МЕТРОУ ЕЗРЕ ПАУНД

Током читаве историје енглеске поезије ретко се наилазило на песме као што је Паундова „На станици метроа” (надаље: „песма о метроу”) коју су бесконачно истраживали научници, књижевни критичари и песници¹. Већини читалаца његове поезије познате су бар две верзије ове песме о метроу: оригинална, објављена 1913. у априлском броју Poetry, и једна, у мало измењеној верзији, објављена 1916. у његовој књизи Lustra, која гласи:

Појава тих лица у гомили:

Латице на мокрој, црној грани.

Свако може да тумачи ову славну песму из различитих углова. Међутим, због ограниченог простора овога чланка и за читаоце Магнапоетс-а који су заинтересовани за азијску поетску традицију, продискутоваћу два главна позната начина читања – хаикуистични и идеограмски – у наредним одељцима.

ХАИКУИСТИЧКИ НАЧИН ЧИТАЊА

У својој најчитанијој књизи Хаику приручник: како писати, поделити с другима и подучавати хаику, Вилијам Хигинсон с правом наглашава да је песма Езре Паунд о метроу „први објављен хоку на енглеском”² и „веома је значајан за развој овог аутора”³. У свом есеју о „Вортизму” објављеном 1914. у септембарском издању The Fortnightly Review Paund „експлицитно одаје признање техници јапанског хокуа јер му је помогла да изнађе решење за ‘осећај метроа.’”⁴

Јапанци су развили... облик хокуа... мислим да ми он помаже да изађем из хорсокака у којем ме је оставио мој осећај метроа. Написао сам песму од 30 стихова и уништио је јер је то било, како ми кажемо, дело „другоразредне снаге”. Шест месеци касније скратио сам песму на пола; годину дана касније написао сам ову реченицу која наликује хокуу:

Појава тих лица у гомили:

Латице, на мокрој, црној грани.

Хигинсон најпре указује да је главни ефекат измене верзије из 1913. „да углача ритам, тако да песма изгледа мање узбуркана”⁵, а затим усмерава дискусију на верзију коју су читаоци хаикуа најбоље прихватили, ону која је објављена у његовој књизи Лустра, гласи:

*Појава тих лица у гомили;
Латице на мокрој, црној грани.*

Са становишта хаику песника, Хигинсон издваја најважнију измену коју је Паунд начинио: замену две тачке на крају првог стиха тачком и зарезом. По њему, две тачке указују да је исказ дат у првом стиху увод у исказ дат у другом, чинећи први метафором другог. За разлику од тога, тачка и зарез показују да су два исказа независна један од другог, мада су можда повезана, и да су обе слике -- „лица” и „латица” – описане у песми стварне и да се истичу на својој сопственог позадини⁶. Као што Хигинсон наглашава: „преправљајући песму, Паунд претвара иначе сентименталну метафору у прави хаику ... То је хаику којим би се Шики поносио да га је написао.”⁷ Међутим, на основу Башоовог учења о правом хаикуу на примеру његове исправке песме о „вилином коњицу” његовог ученика Кикаку, приликом писања хаикуа супротстављањем и упоређењем две слике различитог значаја, песник би требало да прикаже мању слику тако да изгледа да она указује на већу слику⁸. Дакле, ако се Паундова песма овако измени:

*Латице на мокрој, црној грани;
Појава тих лица у гомили.*

Мислим да би Башо био поносан да је написао овај хаику.

ИДЕОГРАМСКО ЧИТАЊЕ

Међутим, Хигинсоново читање песме о метроу је углавном дато кроз хаику сочиво и он не узима у обзир Паундову борбу са новом врстом поезије, не само са једном песмом, и све већи утицај кинеског језика уопште узев, а посебно кинеске поезије, на његово мишљење о писању поезије. Ван хаику заједнице, песма о метроу се посматра као она која наликује хаикуу, а ипак и као нова врста песме: најутицајнија имажистичка песма заснована на његовој идеограмској поетици. У уводу Нортонове *Антологије америчке књижевности* (издање Д), истиче се: „Паунд се први залагао за 'имажистичку', његов назив за нову врсту поезије. Пре него што описују нешто – предмет или ситуацију – а затим да то уопштавају, имажистички песници су настојали да предмет представе директно, избегавајући китњаст стил и сложене, али предвидљиве стиховне облике традиционалне поезије.”

Држећи се Ернест Фенолозиног става по питању кинеског писаног језика као медијума поезије, Паунд базира своју идеограмску поетику на лажним претпоставкама да су кинеска слова у суштини идеографска и нефонетична по природи и да се осећај за поједина слова визуелно ствара путем јукстапозиције њихових графичких компоненти⁹. Познат пример који је користио његов ментор Фенолоза је следећи:

人見馬 --> ЧОВЕК ВИДИ КОЊА

„Најпре стоји човек на своје две ноге. Друго, очи му се покрећу у простору, одважан лик представљен ногама у трку испод ока, модификована слика ока, модификована слика ногу у трку, али се не заборавља када сте је једном видели. На трећем месту стоји коњ на своје четири ноге... Ноге припадају свим трима словима; све су живе. Ова група садржи нешто од квалитета слике која је у непрекидном покрету.”¹⁰ Фенолоза тврди, а Паунд се слаже, да кинески идеограм представља неопходну везу између својих саставних делова: „око на ногама” може само да значи „видети” јер у „овом процесу спајања две појаве узете заједно не стварају трећу, већ указују на неки основни однос између њих.”¹¹

У првом издању ове песме, 1913. године, коју Хигинсон није до краја продискутовао, Паунд наглашава интервале између појединих речи песме, где свака семантичка група речи функционише као дискретно слово, са по три слова у сваком стиху. Његова „идеограмска јукстапозиција” слика је релативно једноставна и директна, а путем метафоричког указивања на каталитичку реч „појава”, Паунд спаја световну слику „лица у гомили” са сликом која поседује визуелну лепоту и богате културно-естетске конотације безбројних песама о пролећу. Ту је и брз прелаз са фактичког

BRAZIL

*sunrise
everybody is wearing
a coat of dew*

*the music stopped
we now enjoy
the falling rain*

Viviane C. M. Leite

*излазак сунца –
сви носе
капут од росе*

*стаде музика
сада уживамо у
киши што пада*

BUTAN

*first light
in the valley –
plum blossoms*

Sonam Chhoki

*прва светлост
у долини –
цветови шљиве*

INDIA

*winter holidays –
my son chases butterflies
flower to flower*

*Wiping his face
under the umbrella
an old man with books*

R. K. Singh

*зимски распуст –
мој син јури лептире
од цвета до цвета*

*брише своје лице
под кишобраном –
старац са књигама*

исказа првог стиха на снажну метафору другог стиха. Као што Керол Перси истиче: „оно што Паунд жели је да укаже на ‘неки основни однос између ствари’: два стиха су постављена један уз други а ово би требало да нам омогући да их читамо слично како се верује да би Кинез прочитао ‘око на ногама’ као ‘видети.’”¹²

За све који желе да схвате процес писања иновативног песника, без обзира које се читање Паундове песме о метроу прихвати, суштина песме је у односу. По његовом мишљењу, „односи су стварнији и важнији него што о њима говоре ствари”, на шта је Паунд додао примедбу: „Упоредите Аристотелову Поетику: Брзо опажање односа, ознака је генија.”¹³ Као неко ко учи енглески и ко је борбени „песник”, могу да се идентификујем са Паундовом шестогодишњом епском борбом са једном песмом, која оличава његов одважан проглас „Учини је новом!” Кад год се нађем у овом хорсокаку, увек помислим на Езру Паунда:

<i>Поштуј енглески шапуће ми у лево уво Учини је новом у десно -- страница остаје празна</i>	<i>Американац расплиће умршене конце недужан у десно – страница остаје празна</i>
--	---

Езра Паунд

*spring breeze –
the sari slides down
her shoulder*

*bed time ...
she asks if her rag doll
can stay up late*

Kala Ramesh

*пролећни лахор –
сари јој склизну
низ раме*

*време за спавање...
пита да л’ њена лутка
да остане још мало*

(Са енглеског: Д.Ј.Р)

HUNGARY

Japán hegyek között

*Hósipkás csúcsod
hol látszik, hol elbújik
bűvös Fudzsi-hegy!*

*Fenn a Hold-hegyen
holt lelkek járnak táncot,
szürke szél süvít.*

*Jamadera-hegy
kabocák zeneje zúg –
Basó szelleme.*

Judit Vihar

У јапанским планинама

*Снежна ти капа
час видљива, час скривена,
чаробна планино Фуџи!*

*Изнад Месечеве планине
мртве душе плешу –
фијуче сиви ветар*

*На планини Јамадера
зуји музика цврчака –
дух Башоа*

(С мађарског: Пирешка Сегеди)

Примедбе:

1 За оне који су заинтересовани за различита тумачења Паундове песме о метроу предлажем веб страницу МАПСa под називом "На станици метроа":

http://www.english.illinois.edu/Maps/poets/m_p/pound/metro.htm

2 Хигинсон, Вилијам Ц. (и Пени Хартер). The Haiku Handbook: How to Write, Share, and Teach Haiku. McGraw-Hill Book. 1989. стр. 51

3 Ибид, стр. 134.

4 Ибид, стр. 135.

5 Ибид, стр. 135.

6 Ибид, стр. 135-6.

7 Ибид, стр. 136.

8 У овој књизи под називом Ан Интродуцтион то Хаику: An Anthology of Poems and Poets from Basho to Shiki, Херолд Хендерсон приповеда како се пише прави хаику. Једног дана док сам са учитељем Башоом ишао сеоским друмом, Кикуока је дубоко гануо призор вилиних коњица који су летели околу и написао је овај хаику:

Црвени вилини коњици! Скини им крила,
и ето махуне бибера!

Башо је одговорио да овакав хаику није прави и изменио га:

Црвене махуне бибера! Додај им крила,
и ето вилиних коњица!

За више података види стр. 17-8.

9. Weinberger, Eliot i Williams, William Carlos, изд. The New Directions Anthology of Classical Chinese Poetry. New Directions. 2003. стр. XVIII-XXIII.

10. Fenollosa, Ernest. The Chinese Written Character as a Medium for Poetry. Изд. Ezra Pound. City Lights. 1936. стр. 8-9.

11 Ибид.

12. Percy, Carol. Ezra Pound and The Chinese Written Language. <http://www.chass.utoronto.ca/~cpercy/courses/6362Pickard2.htm>

13 Фенолоса, Ернест. стр. 22.

(Пренето из Haijinx Quaterly, април 2010, уз дозволу аутора. Превод: Саша Важић)

Дачири Хаику

“WORLD HAIKU”, 2017., No. 13, Edited by Ban’ya Natsuishi, JAPAN

*Кад сам усамљен
звук фрижидера
гласнији*

Saori Kabasawa (9)

*Дуг
и ђутљив пут
после фестивала*

Miyu Kobayashi (16)

*Са смешком бебе
почело је пролеће*

Souichiro Kobayashi (10)

*Летња река:
калеидоскоп
блиставе рибице*

Hidekazu Shirai (16)

*Поспано лице
скрива ми
шал*

Yuna Takhashi (17)

Алекса Шантић Гајдобра – Нова Гајдобра

Ментор: Александар Павић

*Корона вирус -
људи пролазе улицом
носећи маске.*

*У учионици
под маскама ђаци
и наставник.*

Аница Грубишић 5/1

Срна Станковић 5/1

*Јесење подне –
помешало се жуто
и црвено лишће.*

Милица Хрњез 5/1

ОШ 15 октобар Пивнице

Ментор: Александар Павић

*Пролећно јутро –
поред дивље руже
непознат цвет.*

*Јесење јутро,
на травњаку блиставе
капљице росе.*

Клара Керавица 6/2

Бојана Николић 6/2

*Јесење подне –
жути листић пада
на блатњаву стазу.*

Атанасије Бикар 5/2

Дејан Богојевић поново је активирао хаику часопис Хаику друштва Србије „ЦВЕТ ШЉИВЕ“ („PLUM BLOSSOM“) који је излазио од 2005. до 2009. године, и сада са обиљем рубрика: хаику на српском, преведени хаику, избор из савременог јапанског хаиккуа, хаибун, хаику преглед, критика, есеј... Адреса: haikudrustvosrbije@gmail.com

*

У Бару већ три године излази часопис за хаику „НЕКАЗАНО“ у оквиру Међународног удружења књижевника и умјетника Бар (полугодишње издање). Објављује: хаику, сенрју, танка, кјока, хаибун, гогјоши, додоицу (јонгјоши - четворостишје), хаику циклусе, дечји хаику. Адреса: nekazano.bar@gmail.com, уредник: Горан Радичевић

*

Интернационални двојезични (немачки и енглески), полугодишњи електронски часопис за хаику, танку и хаибун Chrysanthemum у свом најновијем издању од 15. октобра 2020. године доноси и чланак немачког хаику песника и теоретичара Клаус-Дитера Вирта (Klaus-Dieter Wirth) „Haiku in Serbien“ – „Haiku in Serbia“ („Хаику у Србији“) са хронолошким прегледом развоја хаику поезије у Србији и избором 44 аутора из Србије на енглеском и немачком језику. Вирт је представио хаику Србије и у француском часопису за хаику „GONG“, главни уредник најавио да ће то изаћи у броју 71, април-јуни 2021.

*

„Путујуће хаику друштво“ (ПХД) идуће 2021. године слави јубилеј 15 од оснивања. Тим поводом издаће посебну књигу.

*

Хаику часопис „ЛОТОС“ из Ваљева позива хаику песнике да учествују на 5. интернационалном хаику конкурс за награду „Радмила Богојевић“. Сваки учесник шаље 3 необјављене хаику песме на адресу: nagadaradmilabogojevic@gmail.com. Конкурс је отворен од 1. марта до 1. маја 2021. Тема је слободна. Од изабраних радова ће се штампати зборник, а најбољи радови биће награђени.

SLOVENIJA

*Steza navkreber.
Mojo sapo in korak
ustavlja metulj.*

*List na avtu.
Bo našel svoj mir
daleč od krošnje?*

Alenka Zorman

Стаза узбрдо.

*Лептир зауставља
мој дах и корак.*

Лист на колима.

*Да ли ће наћи мир
далеко од дрвета?*

(Са словеначког: ауторка)

*večerno sonce
na cesto prerisuje
vrtno ograjo*

*takoj po dežju
čreda ovčic valovi
po vaški cesti*

Ivanka Konstantino

*вечерње сунце
на пут копира
ограду баиште*

*одмах после кише
таласа се сеоским путем
стадо оваца*

(Са словеначког: Анкица Николић)

BULGARIA

*Пред твоя поглед
бавно минава
мојта сянка.*

*Пред погледом ти
лагано пролази
моја сенка.*

Божко Ангелов

I КЊИГЕ

1. БЕЛЕГИШАНИН Маја: „НЕЖНА ГРАНИЦА“, Граматик, Београд, 2018.
2. БИБИН Милорад: „КАП РОСЕ У ОКУ...“, Зрењанин, 2018.
3. БИТИЋИ Џемил: „ЗРАЦИ МОГ СУНЦА“, Алма, Београд, 2020.
4. БОГОЈЕВИЋ Дејан: „ЕТЕРИЧНИ ОБЛАЦИ“ – „ETHERIC CLOUDS“, Богојевићева издања, Ваљево, 2020, предговор: Димитар Анакиев.
5. ДИНИЋ Анка: „ХОДАМ ПО ДУГИ“, Свет књиге, Београд, 2020.
6. ЂОКИЋ Милан: „ДАХ ЦВЕТНЕ БАШТЕ“, Центар за афирмацију стваралаштва Поетикум, Краљево, 2020.
7. Монах САЈГО: „МЕСЕЦ И ЛАТИЦЕ НА ПУТУ САМОЋЕ“, 70 танки Монаха Сајгоа (1118-1190), Превео, предговор и поговор Д. Анакиев, НКЦ, Ниш, 2020.
8. ОБОРИНА Весна: „РАСЦВАЛА ЗОВА“, ХУСЦГ, Београд, 2020.
9. РИСТИЋ Ј. Драган: „ОБЗНАЊЕНО 4“, Пунта, Ниш, 2020.
10. САЈЦ Марија М.: „ЗВЕЗДЕ У ШАЦИ“, Слагина, Сопот, 2020.
11. СТОЈАНОВИЋ Миодраг: „ХАИКУ НА СЛИКУ: ХАИКУ“, Креативна радионица Балкан, Београд, 2020.
12. ЋИРОВИЋ Д. Миленко: „Хаику: Избор“, Алма, Београд, 2020.
13. ФИАМЕНГО АЛИСПАХИЋ Катарина: „РАЗГЛЕДНИЦЕ“, Богојевићева издања, Ваљево, 2020.

II ПЕРИОДИКА

1. „ОСВИТ“, часопис за хаику поезију, година 20, бр. 16, ХУСЦГ, Београд, 2020.
2. „ХАИКУ ПИСМО“, часопис за хаику поезију, No. 55, јануар 2020, No. 56, април 2020, No. 57, јул 2020, No. 58, октобар 2020.

III ЗБОРНИЦИ

1. „ДУБОКА СВЕТЛОСТ“ (DEEP LIGHT – Anthology of World Haiku), антологија светске хаику поезије (аутори из 77 земаља), приредио Дејан Богојевић, превод Данијела Богојевић, Пресинг, Младеновац, 2020.
2. „ВИДЉИВА ТИШИНА“ („VISIBLE SILENCE“), Зборник са III интернационалног хаику конкурса за награду „Радмила Богојевић“, Лотос, Ваљево, 2020.
3. „ЗБОРНИК 31. ХАИКУ ФЕСТИВАЛА“, Народна библиотека „Бранко Радичевић“, Оџаци, 2020.
4. Антологија светског хаикуа „НЕВИДЉИВА КРОШЊА“ („INVISIBLE TREE CROWN“), о изолацији, преживљавању, борби против Ковида 19, приредио Дејан Богојевић, издавач: Богојевићева издања, прев. Данијела Богојевић, Ваљево, 2020.
5. Зборник дечијег хаику конкурса "ЧУПЕРАК 2020", ХУСЦГ, Београд, 2020.

*Листа на вјетра.
Пърхааци пеперуди
в хладна есен.*

Ани Стајкова – Иванова

*Лишће на ветру.
Лепршави лептири
у хладну јесен.*

*Путујеш из мене
према мени. Моје те име
држи будним!*

Латинка-Златна, Варна

*голям облак
сменя цвета на гората –
пролетен каприз*

Станка Бонева

*велики облак
мења боју шуме –
пролећни каприз*

*със световните новини
разпалвам камината ...
стари вестници*

*време е да извадим
скелетите от гардероба -
хелуин*

Людмила Христова

*светским вестима
потпаљујем камин ...
старе новине*

*време је да изнесем
скелете из ормара –
ноћ вештица*

*денят угасва
сенки на кџици и дървета -
застинал град*

Александра Ивойлова

*дан угасио
сенке кућа и дрвећа –
град застао*

ZEN ANECDOTE

Неки монах обрати се Цоу-цау овим речима: „Мајсторе, не доносим вам ништа. Шта ћете ми рећи?“

Цау-цоу одврати: „Однеси то!“

*

Један ратник посетио је зен мајстора Хакуина и запитало га: „Да ли заиста постоји небо и пакао?“

„Ко си ти?“ упита Хакуин.

„Војник царске гарде“ поносно одврати ратник.

„То не верујем“, рече мајстор „сувише ми јадно изгледаш. Таквог цар не узима у гарду!“

Сав киптећи, ратник се лати мача, али Хакуин оста миран и рече само: „Па хајде! Зар заиста хоћеш да ми одрубеш главу?“

Ратник не могаше више да се уздржава и са исуканим мачем баци се бесно на мајстора. Овај се само насмеја и рече: „Сада знаш половину одговора.:управо си отворио двери пакла.“

Као муњом ошинут, ратник застаде, увуче мач у корице и наклони се Хакуину.

„Сада знаш и другу половину одговора“, рече мајстор, „управо си отворио небеске двери.“

(Из„Sprüche und Leitsätze der Zen-Meister“, gesammelt von Peter Weber- Schäfer, Insel Verlag, 1995, С немачког: Д. Ј. Ристић)

СЕЛАНКА

ОН У ТУЋИНИ, ХАИКУ У ЗАВИЧАЈУ

Васа Д. Михаиловић
(1926-2015)

Почетком овог века „Хаику новинама“ се јавио из наше дијаспоре (САД) књижевник, књижевни преводилац, професор емеритус (рођен 1926. у Прокупљу) Васа Михаиловић који је хаику почео да пише у осмој животној деценији. У нашем броју 13 од марта 2001. године запажен је његов већ зрео, духовит хаику, а пред смрт записује и овај други:

*У позну јесен
отпаде последњи лист –
без иког свог*

*Песник се буди
и записује свој сан –
руке му дрхте*

Објавио је три књиге хаику поезије: *Вране на снегу* (Просвета, Ниш, 2002), *Шуми шума* (Сигнатура, Београд 2008) и *Трешње цветају* (Serbian Classics, New York, 2014).

Финансијски је помагао „Хаику новинама“. С Васом сам се срео само једном, у Лесковцу, када је дошао у посету сестри. Разговарали смо о хаику поезији, а он је причао о бурној прошлости као емигранта. Има два сина и седморо унучади.

Још из гимназијских дана, као припадник „Белих орлова“, нашао се 1945. године у Италији, затим у Немачкој, а од 1951. живео је у САД-у. Уз рад у фабрици Крајслер завршио је факултет на Универзитету Беркли, затим и докторирао са темом „Херман Хесе и руска књижевност“ Од 1965 па до пензионисања 1995. предавао је славистику на Универзитету Северне Каролине у Чепел Хилу. Објавио је више књига поезије у прози, књиге прича, многобројне чланке у „Америчком Србобрану“ и „Искрама“ о југословенској и српској књижевности. Његова последња књига била је аутобиографија „My Life“ (2010). Приредио је неколико антологија српске поезије, а значајан је и као преводилац на енглески Његошевог „Горског вијенца“ (заједно са James W. Wiles-ом), „Плаве гробнице“ Милутина Бојића и многих других дела српских аутора. Добио је награду српског ПЕН центра, „Прстен Багдале“, Повељу „Растко Петровић, Вукову награду за животно дело. Био је почасни члан Удружења књижевника Србије и Вукове задужбине.

*Дуђе миришу
поређане на орману –
соба светлија*

*Гле веверица
без обзира и стида
краде парадајз*

*Облаци плове -
дар незнаног сликара
на плавом небу*

„Сваку хаику песму краси једноставност, искреност, мала битност у свеколиком окружењу... Свет је онакав какав јесте, а опет ова хаику поезија није лишена поетичности, често и лиричности.“ каже Душан Мијајловић Адски у својој рецензији књиге „Шуми шума (Књижевне новине).

Васа Михаиловић је и мајстор сенрјуа:

*Спрема се за пут
с којег се не враћа
а и зашто би*

*„Револуција!“
урличу млађани
после кремторте*

*Позвах пријатеља
да чујем како
телефон кркља*

„Михаиловићеви стихови у стању су да нам открију нешто ново у јединству микро и макрокосмоса, да нам понуде сажимање покрета и непомака, ствари и бића, више и мање битног, детаља и целине; за њега, као хаијина, небитно не постоји“ каже Д. М. Адски.

Искуствено-доживљајне чињенице код Васе Михаиловића резултирају песничком сликом:

*Облаци плове –
дар незнаног сликара
на плавом небу*

*Птица прелеће
преко прозорског стакла –изненада открију
сумрак у подне*

*Светла фарова
тајне ноћи*

Приредио: ДРАГАН Ј. РИСТИЋ

*неколико мига
след створението
јулско утро*

*коне на хълма
влаковете пресичат
селски пџтища*

Минко Танев

*неколико тренутака
након стварања
јулско јутро*

*коњи на брегу –
возови пресецају
сеоске путеве*

*котка на покрив
под извития ѝ грѣб
новолуние*

*вечерна гора
след мое свирукане –
песничка на кос*

Стојанка Боянова

*мачка на крову
под извијеним леђима
млад месец*

*шума увече
после мог звиждања
песма коса*

*есенно слѣнце
тѣмните си очила
скрив в чантата*

Omilla

*јесење сунце
тамне наочаре
сакрив у ташну*

(С бугарског: Д. Ј. Р.)

ДЕЈВИД КОБ

Оснивач „Британског друштва за хаику“ (BHS) 1990. године Дејвид Коб (David Cobb), хаику песник и теоретичар, рођен је 1926. године у Енглеској (Harrow) и живео у месту Shalford. Управо смо добили жалосну вест да је ове године преминуо. Предавао је стране језике и књижевност у Великој Британији, Немачкој, и на Тајланду, аутор преко 100 уџбеника.

Од 1997. до 2002. год. био је председник BHS-а написавши Концензус (The Consensus), смернице за писање хаикуа којима се и данас служе чланови овог друштва. **Зачетник је писања хаибуна на енглеском језику.**

Поред бројних чланака по светским часописима, објавио је и низ значајних књига од којих су најважније: *Усидрење* (Anchorage), хаику, *Марширање са лалама* (Marching with Tulips), хаибуни, *Посао у Едену* (Business in Eden), награда за хаибун Америчког хаику друштва 2007. године, *Палма* (Palm), хаику и хаибуни, награда: Masaoka Shiki International Grand Prize 2008, *Шаливи хаику* (The Humours of Haiku), избор 249 сенрјуа од преко 100 аутора, *Шта се догађа у хаибуну* (What happens in Haibun), критичка студија о хаибуну...

Приредио: Д. Ј. Ристић

*креше мушмулу –
на глави му цветови
бројнији од косе*

*викенд у јесен –
сад мало више стрпљења
са крхким костима*

*док лежи на самрти
кажем јој да су шафрани
поранили ове године*

*учећи штене
да иде по лопту
одох ја по лопту*

*проверавам мапу
док нас околу трчи
од мириса до мириса*

*убоги хотел –
ни за моју сенку места
да се распакује*

*добитак у годинама –
само кад си задихан
по прању зуба*

*деца паниче
ван кавеза са тигром –
некаква оса*

(Са енглеског: Д. Ј. Ристић)

Хокусai: Дамa и мачка, цртеж

Издавање овог броја омогућио је
ДРАГАН СТОЈКОВИЋ ПИКСИ
легенда српског и јапанског фудбала

The publication of this issue is
financially supported by
DRAGAN STOJKOVIĆ PIXY
a legend of Serbian,
as well as Japanese, football

REDAKCIJA/EDITORSHIP
Slavoljub Stanković, Svetomir Đurbabić,
Dragan J. Ristić, Dušan Mijajlović Adski,
Saša Važić, Svetlana Stanković,
Zoran Doderović, Dimitar Anakiev

TEHNIČKI UREDNIK/TECHNICAL EDITOR:
Srđan Pavlović

GRAFIČKI UREDNIK/GRAPHIC EDITOR:
Slavoljub Stanković

ILUSTRACIJE/ILLUSTRATED BY:
Katsushika Hokusai (1760-1849)

LEKTOR/PROOF READER:
Nevenka Božović

KOREKTOR:
Nevenka Božović

ODGOVORNI UREDNIK
EDITOR IN CHIEF:
Dragan J. Ristić

OSNIVAČ/FOUNDER:
Dimitar Anakiev

ADRESA REDAKCIJE/EDITORIAL ADDRESS:
Dragan J. Ristić, 18000 Niš,
Pasterova 16 a
Serbia • Tel. 018-225-888
e-mail: draganjristic@gmail.com

www.haikunovine.com

GRAFIČKO IZDAVAČKO PREDUZEĆE
"PUNTA" NIŠ

TIRAŽ/NUMBER of COPIES:
500

U Nišu, decembar, 2020.

ISSN 1451-3889